

ROMAKÉP MŰHELY

ROMAKÉP MŰHELY

www.romakepmuhely.hu

Impresszum

Műhelyvezetők: Müllner András, Pócsik Andrea

Társszervező: Bogdán Mária (2015)

Lektor: Müllner András

Szerkesztő: Komlósi Orsolya

Design: Grosan Cristina

Támogatók, partnerek:

ELTE Média, Erste Stiftung, WUS-Austria, Central European University,
DocuArt Mozi, Ferencvárosi Közösségi Alapítvány, OFF-Biennálé, Tranzit.hu

ISBN 978-963-89268-1-4

Nyomda: Ritter Nyomda és Beruházási Zrt.

Felelős kiadó: Füredi Zoltán

Palantír Film Vizuális Antropológiai Alapítvány

H-1163 Budapest, Katóka u. 46.

www.palantirfilm.hu

Budapest, 2017.

ROMAKÉP MŰHELY

TARTALOM

1. Bevezető.....	7
2. Módszertani és használati útmutató.....	9
3. Programok.....	15
4. Résztvevők.....	29
5. Támogatók, közreműködők.....	35
6. Szószedet.....	35
7. Válogatott Romakép Műhely-bibliográfia.....	36
8. Konferenciák, workshopok.....	38
9. Válogatott médiamegjelenések, recepció.....	40
10. Filmlista.....	41
11. A szerzőkről	47

1. BEVEZETŐ

A filmek terjesztésének hagyományos élő terei a fesztiválok, filmklubok, beszélgetésekkel egybekötött vetítések. Ezek oldják fel azt a „küszöbállapotot”, sem itt/sem ott élményt, amelyet a mozi (a színháztól eltérően) a technikai képrögzítéssel, a vászon/képernyő közbeiktatásával kialakít. Amikor azonban a vetítés után emberek kezdenek a látottakról mesélni, nézők osztják meg egymással a film vagy a beszélgetések hatására születő gondolataikat, vitatkoznak, kérdeznak: a határok eltolódnak, vagy akár eltűnnek. Nem csak a filmszereplők árnyai elevenednek meg, nem csak magunkat érezzük lételetűnek, hanem a kapcsolataink is valóságosak lesznek, a gondolkodásunk is megtelik léttel.

A Romakép Műhely nem kis ambíciókkal indult 2010/2011 fordulóján. Módszertanilag elmélet és gyakorlat áthidalásának örök problémáját, a pedagógiai elvek nem látszólagos, hanem létszerű megvalósítását, tartalmilag a romaképek tudományos elemzésének színre vitelét vállalta fel. Inspirációs forrásként hasonló indíttatású, egészen eltérő művészi, tudományos munkássággal bíró fontos elődök (Moholy-Nagy László, Jean Rouch, Erdély Miklós, Bódy Gábor, Trinh T. Minh-ha) szolgálták ezen vállalkozások fokozatos megvalósítását. Intézményesen az ELTE Film és Média Tanszékei, a DocuArt Filmművészeti Központ, a Közép-európai Egyetem Felsőoktatási Módszertani Központja, majd az azt felváltó Erste Stiftung jelentették a háttérét. Mint munkaközösség a mindenkori műhelytagok és a számtalan közreműködő találtak itt egymásra rövidebb-hosszabb időre, különleges értékek tárházát megteremtő feladatok elvégzésével.

Ha a műhely szervezési és működési elveit, missziójának elemeit számba vesszük (elkötelezett tudomány, kulturális ellenállás, közösségi filmklub, kritikai gondolkodás, intézmény-, reprezentáció-, képkritika, reflexió és még sorolhatnánk), sűrű fogalmi hálóbba jutunk.

Ha viszont behunyjuk a szemünket, és a Romakép Műhely nevét hangosan ki-mondjuk, nem fogalmak jelennek meg, hanem terek és emberek. Ez a rendhagyó filmklub kapcsolatokat teremtett: leginkább az elemzések, a tág értelemben vett képek és létrehozóik/fogyasztóik, valamint a képek „tárgyai”, a romák között. Megszólalásaik, kérdéseik, találkozásai, vagy épp éles vitáik nyomokat hagytak: befolyásolták a későbbi programok szervezését, lehetővé tettek újabb

érintkezéseket, visszavonhatatlanul formáltak az ilyen vagy olyan minőségben jelen lévők szemléletét, későbbi tevékenységét.

2010-ben a filmek, médiatartalmak kulturális értelmezése nem volt általános tudományos gyakorlat: az ELTE Művészetelméleti és Médiakutatási Intézetében gyökerezett, és sokak munkásságában csírájában létezett. Az iránta való igényt az elmúlt évek társadalmi folyamatai erősítették fel. A képkritika megjelent az összes akut társadalmi kérdés (a szegénység, az otthontalanság, a gender, az etnikai hovatartozás, a migráció, a különféle stigmák viselésének) tárgyalásában, s bár fontossága nem érte még el a szélesebb társadalmi szinten sokak ingerküszöbét, az egyetemi oktatásban megkerülhetetlenné vált.

A Romakép Műhely – eddigi tevékenységének fenntartása, fejlesztése mellett – hatékonyabban részt kíván venni ezeknek a folyamatoknak az erősítésében: módszertanának, tudástárának terjesztésében ez a kiadvány jelenti az alapkövet. Várjuk kritikai észrevételeiket, együttműködési, támogatói javaslataikat! Erősítsük meg az alapokat, folytassuk közösen az építkezést!

2. MÓDSZERTAN ÉS HASZNÁLATI ÚTMUTATÓ

Kézikönyvünknek ez a fejezete kettős célt szolgál: miközben segít eligazodni tudástárunkban, átláthatóvá teszi gyűjteményünket, bemutatja módszertanunkat is. Ezzel szeretnénk ösztönözni a kulturális programok szervezőit, a felsőoktatásban dolgozó kollégáinkat és hallgatóikat hasonló események, kurzusok szervezésére, az általunk képviselt kulturális és képkritikai ellenállás kiszélesítésére.

A műhely működése

A Romakép Műhely hat éves fennállása óta minden évben a tavaszi félévben kerül megrendezésre. Bár a résztvevők összetétele évről évre többé-kevésbé változik, az alapstruktúra többnyire azonos. Az ELTE Média Tanszékén (általában ősszel meghirdetett) kurzus jelenti az elméleti alapozást, a DocuArt Moziban hetente megrendezett tavaszi filmklub szervezése, lebonyolítása (ugyancsak meghirdetett kurzus keretében) a gyakorlati megvalósítást. A források előteremtését, a projektfelelősi feladatokat, a műhelymunka koordinálását, a kapcsolattartást és a mindenkor alapkoncepció kidolgozását a műhelyvezetők végzik. Az adminisztratív lebonyolítást a támogatási formától függően mindig más, a legtöbb esetben a DocuArt Mozit üzemeltető Palántír Film Vizuális Antropológiai Alapítvány vállalja. Az adott program a műhelytagság közös szellemi terméke, amennyiben az egyes események kidolgozásában és a beszélgetések moderálásában a résztvevő hallgatók igényeiktől és kompetenciáiktól függően kisebb-nagyobb önállóságot élveznek. A felkészülést intenzív konzultációk előzik meg, amelyeket a hallgatók az oktatókkal folytatnak. A közös gondolkodás több szinten is megvalósul. Az egyetemi kurzuson tárgyalt elméleti kérdéseket a mozivetítések és a kapcsolódó beszélgetések árnyalják tovább. Az elsajátított tudásról a hallgatók szemináriumi dolgozatok formájában adnak számot, amelyek közül a sikeresebbek felkerülnek a műhely honlapjára, a különösen értékes munkák szaklapokban jelennek meg (lásd a jelen kiadvány válogatott bibliográfiáját). A vetítések utáni beszélgetések gyakran folytatódnak az utcán vagy egy környékbeli kocsmában, ami nem csak a felmerülő kérdések fontosságának és érdekességének a jele, hanem annak is, hogy a műhelyt egy élő közösség működteti. A beszélgetésekről készült videófelvételeket szabadon felhasználhatóvá tesszük Youtube-csatornánkon, dokumentáljuk a honlapunkon és a Facebook-profilunkon. A következő „Programok” című fejezetben minden évadból hozunk két példát, így a program bemutatásával szemléltetjük a módszertani sajátosságokat. Itt előzetesen és általánosságban annyi elmondható, hogy a

programban olyan dokumentumfilmek szerepelnek, amelyek valamilyen szemléletben, formai megoldásban, témaválasztásban megnyilvánuló érdekességgel bírnak, és nem szokványos módon közelítik meg a romákkal kapcsolatos témát. Az alapkérdésünk az, hogy milyennek látják és látatják a dokumentumfilmek a romákat. A programba beépítünk ma már klasszikusnak számító alkotásokat, de leginkább kortárs dokumentumfilmeket vetítünk. A műhelyjellegű vitákon az „antropológiai képértelmezésnek” nevezett módszert alkalmazzuk. A célunk az, hogy az ábrázolt roma közösségre és egyénekre jellemző vonásokat, társadalmi helyzetüket, viszonyaikat a filmben alkalmazott kifejezőeszközök, formai megoldások elemzésével értelmezzük, ennél azonban többet is. Megpróbáljuk megvilágítani a magunk számára a filmekben sokszor láthatatlanul működő hatalmi viszonyokat, a romaképet konstruáló személyi és intézményi hátteret, valamint azt a társadalmat, amely ehhez a konstrukcióhoz kulturális és politikai keretként szolgál. Az egyes programokat megelőző filmválogatás során kihasználjuk a kreatív kurátori lehetőségeket, amennyiben nem csak a választott filmek egyedi különlegességére figyelünk, hanem több film-filmrészlet vetítése esetén ezeknek az egymáshoz való viszonyában rejlő értelmezési lehetőségeket is próbáljuk kihasználni. Tapasztalatunk szerint ezt a nyitottságra törekvő újrakontextualizálást, amelyet tehát különféle filmek egymás mellé helyezése, egymás tükrében való megmutatása jelent, tovább tudja erősíteni a meghívott vendégek sokfélesége. Törekszünk arra, hogy a filmek elemzésekor a filmkészítőkön és filmelemzőkön, valamint a filmek szereplőin túl a társadalomtudományok és bölcsészettudományok képviselői (szociológusok, antropológusok, történészek, irodalmárok, múzeumi szakemberek stb.), illetve a politikai és közélet szereplői (emberi jogi és civil aktivisták, intézményi irányítók, szociális munkások stb.) is helyet kapjanak a kerekasztalnál. A fent említett nyitottságot az elmúlt években a filmen túli művészeti ágak irányában is próbáljuk érvényesíteni. A Romakép Műhelyben van helye a fotókiállításnak, bábművészek előadásának, színházi darabok és a képzőművészeti események megbeszélésének. Látható, hogy a Romakép Műhely a kezdeti cél megtartása mellett, amely tehát a dokumentumfilmek terjesztése iránti elkötelezettség, valamint ezek oktatása, próbál konstruktív módon továbblépni a kultúra és a művészet más formái és ágazatai felé.

A folyamatos változásra való igény a helyválasztásra is igaz: 2011-ben a DocuArt Mozi, az első magyarországi antropológiai filmgyűjteménynek helyet adó tér fogadott be minket, amelynek nyitottsága és civil kurázsija inspiráló

közeget jelent a Romakép Műhely résztvevői számára. Az évek azonban más helyekre is elvitték a műhelyt, hogy még változatosabb programok részévé váljon, és változatos közönségre találjon. Így leltünk otthonra a Roma Parlamentben, a Tranzit.hu Művészeti Galériában, az Auróra közösségi térben vagy a Bánkitó Fesztiválon. Ezek a programok a helyváltoztatáson túl állandó szemléletváltással jártak: a Roma Parlamentben roma akadémikusok előadássorozatát hallgatták a kurzus látogatói, a Független Színház kiterjesztett mozielőadásában klasszikus dokumentumfilmeket vittek színre az alkotók, a Tranzit.hu-ban a *[roma] szerződéskötés az etnikai hovatartozás eladásáról* c. kiállítás és a kapcsolódó, a roma kultúra intézményesülését tematizáló szimpózium szervezésében vettünk tevékenyen részt. A kortárs művészetekkel való kapcsolat regisztráltást is eredményez: a médiakutatásban megmerevedett fogalmak használatát kérdőjelezi meg. Ezért is volt fontos a 2015-ös OFF-Biennálén való részvétel, amely egyben (kulturális)politikai állásfoglalást is jelentett. A Bánkitó Fesztivál programjait idén kiegészítettük a kintoszok mintájára készített „dobozmozinkkal”, ami látványossággként szolgált és a sokak számára addig ismeretlen műhely iránti érdeklődést felkeltette.

A tudományos legitimációt eddig csak a szakmai konferenciákon való egyéni előadások és publikációk erősítették, idén a 2016-os program törzsét képező médiaantropológiai kutatáshoz kapcsolódó ELTE-s műhelykonferencia és az ahhoz kötődő, networképítési szándékkal szervezett workshop ezt a folyamatot is gyorsítják.

A jelen kiadvány abban a reményben született, hogy a Romakép Műhely képelemző tapasztalatát az ország más kulturális tereiben (egyetemi kurzusok és filmklubok keretében) is hasznosítani tudják az érdeklődők, mostani és leendő barátaink.

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

Az alábbiakban összegyűjtöttünk néhány pragmatikus kérdést, amely gyakran felmerül a munkánkkal kapcsolatban:

1. A Romakép Műhelyben zajlik-e filmkészítés?

Nem. A műhelytagok, a kurzusok hallgatói programot szerveznek, elemeznek, kutatnak. Egyéb irányú tevékenységük (fotózás, filmkészítés) adott esetekben kötődhet a műhelymunkához (pl. promóciós anyagok készítése, kutatások dokumentálása), ám ez nem elvárás.

2. Rendelkezik-e a Műhely a vetített filmek jogával, rajta keresztül hozzáférhetőek-e más programokon való bemutatás céljából azok?

Nem. A filmeket (az Interneten nyilvánosan hozzáférhető médiatartalmak kivételével) kizárólag egyszeri vetítési joggal (jogdíj fizetésével vagy annak hivatalos mellőzésével) kapjuk meg. A további felhasználás során a jogtulajdonosokat kell megkeresni, a közvetítésben tudunk segítséget nyújtani.

3. Hozzáférhetőek-e a vetítések utáni beszélgetések?

Igen. A Műhely honlapján archiváljuk a programot, a Youtube-csatornára (a résztvevők tudtával és beleegyezésével) feltöltjük a beszélgetéseket, így azok bárki számára szabadon hozzáférhetőek, kutathatóak.

4. Honorálja-e a Műhely a beszélgetések résztvevőit?

Igen. Egy (a 2012-es, forráshiányos) év kivételével a Műhely a filmklubokban megszokott tiszteletdíjat fizeti, a vidéki vendégek úti- és/vagy szállásköltségét is állja.

5. Honorálja-e a Műhely a szervezőket?

Igen és nem. A rendelkezésre álló támogatások mértékétől függően honorálja a projektmenedzselési és adminisztratív lebonyolítási, valamint az összes járulékos feladatot (pl. beszélgetések rögzítése, honlapszerkesztés, stb.). Nem fizet honoráriumot a Műhely vezetőinek és tagjainak a kuratori és programszervezési feladatokért.

6. Ingyenesen látogathatóak-e a vetítések?

2016-ig nem voltak azok. A kurzusok hallgatói és a programok résztvevői a DocuArt Moziban megszabott (a piacinál alacsonyabb) áron vehettek belépőjegyet, bérletet. A jelenlegi elképzelés szerint 2017-től a kurzus hallgatói számára ingyenessé tesszük.

7. Romák szervezik-e a Romakép Műhelyt?

Részen. A műhelytagok között minden évadban vannak magukat romának valló hallgatók.

8. Romák-e a meghívott vendégek?

A beszélgetések résztvevői között - a programszervezési elveknek megfelelően - jóval nagyobb arányban szerepelnek roma identitású vendégek, mint a magyarországi népességben.

9. Vannak-e a résztvevők között eltérő társadalmi csoportok képviselői?

Igen. Mivel gyakran a filmek szereplői a meghívottak, és a romákról szóló filmek, médiatartalmak erősen kötődnek a szegénységhez, ezért alacsonyabb státuszú társadalmi csoportok tagjai is vendégeink.

10. Figyelembe vesz-e a programszervezés gender-szempontokat?

Igen. Tartalmilag és a szervezésben is igyekszik érvényesíteni azokat.

11. Hogyan teljesíthető kurzusként a Romakép Műhely egyetemi hallgatók számára?

A kurzus teljesítésének három feltétele van: a programok intenzív látogatása, egy programelemhez kapcsolódó kerekasztal-beszélgetés moderálása, és egy erre a programra épülő kutatás, melyet egy dolgozatban összegez a hallgató.

12. Mi a Romaképben született hallgatói dolgozatok sorsa?

A legjobb dolgozatokat publikáljuk a Romakép Műhely honlapján.

3. PROGRAMOK

Ebben a fejezetben a 2011 és 2016 között lezajlott hat évad programját mutatjuk be a változó koncepciókon és 2-2 példán keresztül.

2011.

Romaábrázolás a kultúrakutatások tükrében; antropológiai képértelmezések

A 2011-es nyitó évad fő programszervezési elve a (többnyire) kanonizálódott dokumentumfilmek kritikai megközelítése, kulturális értelmezése, valamint az összeállítás során, az egymás mellé helyezett filmek között képződő kapcsolatok elemzése. A válogatás nem kronológiai rendben tekinti át a magyar filmtörténet romákkal kapcsolatos dokumentumfilmjeit, hanem formanyelvi, megközelítésmódszerbeli sokszínűségüket hivatott megjeleníteni. A többnyire társadalomtudósok bevonásával történő közös értelmezések a filmforma és a romakép kapcsolatára kérdeznek rá.

2011. március 24.

Filmemlékezet

Sára Sándor: *Cigányok* (magyar dokumentumfilm, 1962, 18 perc)

Schiffer Pál: *Cséplő Gyuri* (magyar játékfilm, 1978, 90 perc)

Ez a két filmtörténeti klasszikus ritkán szerepel együtt egy vetítésen. Közös vonásuk, hogy a készítésük idején a Balázs Béla Stúdió adottságait kihasználva mindkettő formanyelvi újításokkal élt és a tabutémának számító szegénységgel foglalkozott. Sára lírai dokumentarista megközelítése és Schiffer fikciós dokumentarizmusa jelentősen különbözik egymástól, bár mindkettő a cinema direct hatvanas, hetvenes években népszerű valóságkutató módszerén kívánt túllépni. Az eltérések és hasonlóságok különösen jól kirajzolódnak, ha a magyarországi cigányság társadalmi helyzetének leírását vesszük alapul: milyen mértékben és hogyan mutatták be az alkotók a szociológiai meghatározottságok mellett a kulturális sajátosságokat.

Vendégek: Neményi Mária szociológus és Varga Balázs filmesztéta

Moderátor: Kovács Bálint (ELTE)

CÍMKEFELHŐ

FILMTÖRTÉNETI KÁNON, HATVANAS-HETVENES ÉVEK VALÓSÁGKUTATÁSA, BALÁZS BÉLA STÚDIÓ, KEMÉNY ISTVÁN, ORSZÁGOS CIGÁNYKUTATÁSOK, SÁRA SÁNDOR, LÁSZLÓ MÁRIA, SCHIFFER PÁL, CSÉPLŐ GYÖRGY, KRITIKAI SZOCIOLÓGIA, CINEMA DIRECT, CINEMA VERITÉ, LÍRAI DOKUMENTARIZMUS

„Mi sem bizonyítja jobban a technika működését, a nyilvánosságot kiterjesztő jellegét, mint hogy a filmben megszólaló személyek a legnagyobb természetességgel érintenek tabutémákat (pl. az 56-os forradalom, a munkások áldatlan lakás- és munkakörülményei, üzemvezetők családja, 'miért nem csempészték inkább a jugó határon?'), hogy a megszólaló hivatalos személyek sem hivatalosabbak a megszokottnál, és hogy a finom paternalista állami technikák (egészségügy, oktatás, munkásfelvétel) részben

lelepleződnek a filmben. Valószínűleg e nyitottság nem mással magyarázható, mint a főszereplő és a stáb által kiváltott bizalommal, azzal az eufóriával, amelyet a szerep nélküli filmszerep vált ki a filmbe belépő civilekből. A szituációk azért is tudnak – szinte naivan – hitelesek lenni, mert az amatőr szereplőkön túl ott van minden helyzetben az egyszerűség, lejáratsatlanság. A hagyományos dokumentarista technikát úgy tudnám leegyszerűsítve megkülönböztetni a *Cséplő Gyuri* fikciós technikájától, hogy míg az első esetben a rendező kíváncsi a következő lehet: „cselekedjenek úgy, ahogy egyébként szoktak cselekedni/cselekedjenek úgy, ahogy akkor cselekedtek”, addig a mi esetünkben: „tegye azt, amit egy ilyen helyzetben cselekedne.” Tehát amíg a tiszta dokumentumfilm azt várja szereplőitől, hogy úgy cselekedjenek, mintha nem lenne ott a kamera, addig a *Cséplő Gyuri*-ban a filmezés hozza új és váratlan helyzetekbe a szereplőket, ezért nem is feledkezhetünk meg a kamera jelenlétéről.

A film így érzékenyebbé válik a főszereplő szubjektumán és a témán kívül a médium és az elkészítés sajátosságaira is.

Kovács Bálint: *A kamera csinálta szituáció romaképe. Schiffer Pál Cséplő Gyurija* (hallgatói dolgozat részlete)

„Az iskolázottsági szintje a romáknak ebben a '70-től '90-ig terjedő időszakban nagymértékben nőtt. Igaz ugyan, hogy a nem roma társadalom iskolázottsági szintje még jobban nőtt, tehát tulajdonképpen a távolság tovább nőtt.(...) A rendszerváltozás évéig tényleg volt egy fölfelé ívelő korszaka a magyarországi cigányságnak és nagyon sokan közülük szerintem most is úgy tekintenek vissza, mint a számukra az egyik legjobb korszak. (...) Másrészt - és ez tulajdonképpen nem csak a cigányokkal volt így -, minden csoportidentitás el volt fojtva és el volt nyomva, annak a hamis illúzióknak a jegyében, hogy itt ezekre nincsen szükség, mert a szocialista ember az egyforma.” Neményi Mária (részlet a beszélgetésből)

2011. március 31.

„Performatív dokumentumfilmek romaképei”

Galyas Gyula: *Fagyűjtés délelőtt* (magyar dokumentumfilm, 2002, 3 perc)

Pölcz Róbert – Pölcz Boglárka: *Safari* (magyar dokumentumfilm, 2004, 8 perc)

Szederkényi Júlia: *Barlang* (magyar dokumentumfilm, 2009, 82 perc)

A program összeállításánál alapvető szempont a szegénység érzéki megjelenítése, annak különféle, bizonyos esetben performatív módozatai. A Roma Média Iskola volt diákja, Galyas Gyula újságíró etűdjében azt mutatja meg rendkívül empátikusan, ahogyan egy család összegyűjti az egy napra való tüzelőt a közeli erdőben. A független filmkészítő pár Pölcz Róbert és Pölcz Boglárka a romániai Hadad-Nádasd melletti cigánytelep lakóinak egy napját örökítették meg, ám nem a kívülálló megfigye-

lő tekintetével, hanem mintha házi videót készítettek volna. A felvett anyagot digitális utómunkával alakították át a korai etnográf filmek stílusát imitálva, ezzel erőteljes kritikát fogalmaztak meg a hatalommal felruházott, kisajátító tekintettel szemben. Szederkényi Júlia a mélyszegénység élményközeli képeit igyekezett keretbe foglalni sajátos formanyelvi eszközökkel. A három munka összevetése a szegénységábrázolás egyik kulcskérdésének, a nézőpontnak és a filmkép érzékiségének a vizsgálatát teszi lehetővé

Vendégek: Horváth Kata antropológus és Szederkényi Júlia filmrendező

Moderátor: Pócsik Andrea filmklubvezető (ELTE MMI)

CÍMKEFELHŐ

MÉLYSZEGÉNYSÉG, FEKETE DOBOZ ALAPÍTVÁNY, ROMA MÉDIA ISKOLA, ÖNREPREZENTÁCIÓ, HATALMI TEKINTET, REPREZENTÁCIÓKRITIKA, ETNOGRÁF ŐSFILM, GYARMATOSÍTÁS, MEGFIGYELŐ FILM, FORMAJÁTÉK, ÖNREFLEXIÓ

„Ez a film (a *Barlang* - a szerk.) mennyiben szól a cigányságról? Ez az egész szegény dolog bennem így merült föl: igazából ez a film nekem a szegénységről szól. Volt egy ilyen tervem, vannak itt haverjaim, és gondoltam, akkor elhozom őket. Jöjjenek el, itt lesz beszélgetés és akkor megnézzük. Aztán inkább azt mondtam, ne jöjjenek el. Attól féltem, szégyellnék magukat. Azt látnák, s lehet ez csak az én félelmem, nem akarom rávetíteni senkire, de ha azt látnák, hogy ez egy cigányfilm, cigányfilmként van vetítve, nem merül-e fel ez a dolog, hogy mi nem így élünk... (...) Nem merül fel sehol a filmben, hogy kapcsolódik össze ez a kettő.” Horváth Kata (részlet a beszélgetésből)

Fotó: Pölcz Róbert és Pölcz Boglárka: *Safari* (az alkotók szíves hozzájárulásával)

Láthatóság/elmosódottság, az identitás feletti kontroll visszaszerzése

A programelemekben továbbra is a romák mozgóképes és általában vizuális megjelenésének, megjelenítésének szentelünk kritikai figyelmet. A műhely kritikai alapállása annak tudható be, hogy a romák képen való megjelenése/megjelenítése (a médium közvetítette képek „elmosódottságának” köszönhetően) nem jelenti egyben láthatóságukat is. E program kialakításának alapját Pócsik Andrea 2011. őszi lezárt doktori kutatása képezi, ám épp a közösségi formának köszönhetően az elemek kiválasztásánál, a vendégek meghívásánál és a beszélgetések lebonyolításánál nagyon nagy szerephez jut a szervezőpartnerrel való, tehát bizonyos értelemben „emancipálódó” egyetemi hallgatók felfogása, élményanyaga. A legtöbb programelem a roma önreprezentáció különféle megvalósulási formáiból áll: a tudománytól a képzőművészeten, a zenén és színházon át a jogvédelemig. Az „identitás feletti kontroll” visszaszerzésének képeit a vetítések utáni beszélgetéseken a műhely szervezői a meghívott vendégekkel együtt elemzik, értelmezik. Ez utóbbiak vagy a filmek készítői, szereplői

vagy az érintett téma roma és/vagy nem roma szakértői. A beszélgetések és a kapcsolódó kurzus során tehát a reprezentáció hatalmi politikáit elemezzük, középpontban az azokat aláásó stratégiákkal, ám továbbra is érintve a roma önkifejezést, emancipációt segítő mentorálást, támogatást.

2012. február 22.

A láthatóságról és korlátairól – „megközelítőleg”

Trinh T. Minh-ha: *Reassemblage* (amerikai dokumentumfilm, 1982, angol nyelven/magyar felirattal, 40 perc)

Trinh T. Minh-ha feminista teoretikus, filmrendező, zeneszerző. Első, egyik leghíresebb filmjét szenegáli nőkről forgatta. A dokumentumfilm-történetek, vizuális antropológiai írások gyakran elemzett szerzője a nyolcvanas években fontos szereplője volt az etnográfiai filmkészítést megújító kritikai hullámnak. A *Reassemblage* 1982-ben radikális műnek számított, a magyar közönség először láthatja.

Vendégek: Kóczé Angéla szociológus

Vincze Teréz filmesztéta

Szederkényi Júlia filmrendező

Moderátor: Pócsik Andrea filmklubvezető (ELTE MMI, PPKE)

CÍMKEFELHŐ

KRITIKAI ELMÉLETEK, FEMINIZMUS, POSZTKOLONIALIZMUS, NÉPRAJZI FILM, HATÁLMIS VISZONYOK ALÁÁSA, SZUBJEKTÍV NARRÁCIÓ, VIETNAMEI SZÁRMAZÁSÚ NŐI NARRÁTOR, FORMAI ÚJÍTÁSOK, DIEGETIKUS ZENE

„Erről szólnak ezek a filmek, hogy valami nincs a helyén, valami nem jól van. (Itt a megszokott, öblös férfihangot felváltó halk, gyenge, ázsiai akcentusos rendezői narrátorhangról van szó - a szerk.) Az egész feminista irodalom erről szól,

hogy próbáljunk elhelyezni olyan dolgokat, hogy kizökkentsen, érezzük, hogy nem jól van. Akkor jövőnk rá, hogy mi az, ami természetes, amiről azt hisszük, hogy úgy kell lennie.” Vincze Teréz (a beszélgetés részlete)

„Ez a film megpróbál teljesen más pozícióba rakni téged, kellemetlenül érzed magad, valami kínosság van az egészben. De szerintem ez jó, mert tényleg egy figyelemfelkeltés, meg provokatív! Nyilvánvalóan '82-ben még nagyobb szóhatott a dolog, hiszen ma már teljesen más politikai, társadalmi kontextusból nézzük.” Kóczé Angéla (a beszélgetés részlete)

„Ez a film nekem forradalmian újat nem jelent, csak ezeket a kérdéseket állandóan ébren tartja. Tehát az ember állandóan kényszerül végiggondolni azt, hogy ebből a mindenhol leselkedő veszélyzónából, amit a gyűjtögetés jelent...a gyűjtögetés, mint bűnös attitűd, hogyan lehetne kimenekülni... Rajtam is a jejes borzongás végigfutott közben, hogy ezzel én hány évtizedet töltöttem, hogy ne legyek gyűjtögető, és valamiket sikerült is mindig kitalálni (pl. Szederkényi Júlia: Paramicha vagy Glonci az emlékező, 1993 - a szerk.). Ugyanezzel szembesült és láthatóan ki tud slisszolni ebből a csapdahelyzetből.” Szederkényi Júlia (a beszélgetés részlete)

Fotó: Trinh T. Minh-ha: *Reassemblage*

(A fotó a *Women Make Movies* tulajdona. Az alkotók szíves hozzájárulásával.)

2012. április 18.

Jövőképek: *Roma média projektek*

A Cicsero Hírügynökség videói

Salamon András: *Tíz év múlva* (2010, 10 perc)

A magyargéci Roma Filmiskola alkotóközösségének filmje

Ha remény van, minden van? - TV2 Napló adás, Ózd-Hétes telep, 2011

A Csereháti Független Roma Hírügynökség, a Cicsero.net 2008 októberében kezdte meg működését. A CICSERO PROJEKT az iskolán kívüli oktatás, a felnőttoktatás, empowerment work, a civil újságírás, a regionális fejlesztés, a roma vélemények megjelenítése, audio-vizuális regionális információs bázis és az IT írásbeliség elterjesztésének sajátos ötvöze. Továbbá híd a romák és nem romák között, és lehetővé teszi, hogy együttműködés során élő kapcsolatok jöjjenek létre egymástól elszigetelt társadalmi csoportok között.

A vetítés után a CICSERO PROJEKT résztvevőivel és vezetőivel közösen beszélgetünk a filmekről, arról, hogy mit ábrázolnak a saját nézőpontjukból, milyen hatással van a filmkészítés, a kész anyagok befogadása a saját közösségükre, közvetlen környezetükre és milyen visszajelzéseket, észrevételeket kapnak a munkájukra. Emellett kitérünk arra is, hogyan működnek és milyen kilátásokkal azok a hátrányos helyzetű településeken működő programok, amelyek filmek készítésére vagy a médiában való megjelenésre helyezik a hangsúlyt.

Vendégek:

Cicsero Hírügynökség tudósítói: Bitó Árpád, Horváth Attila, Horváth Attiláné, Horváth Balázs, Horváth Elemér, Horváth Zsófia, Solymosi Melitta Bombera Kriszta televíziós műsorvezető, a Cicsero Hírügynökség oktatója Kassai Melinda, a Cicsero Hírügynökség vezetője Nagyistók Tibor televíziós szerkesztő
Moderátorok: Bánkuti Anna, Szilágyi Sára (ELTE)

CÍMKEFELHŐ

ÖNKÉP, MÉDIAPROJEKT, NÉPSZABADSÁG ONLINE, INTERETNIKUS VISZONYOK, SZEGÉNYSÉG

„Vagy ott van az atya, az egy jó példa. A katolikus papról tudni kell, hogy ugyanannyira pali, mint amennyire pap. (nevetés) De ő ezt bátran vállalja és azt mondja, ha a vörösbort ő otthon is szereti inni, miért ne inná meg a kamera előtt is. Nem issza magát tökrészegre, csak ül a jacuzziban rövidgatyában: vegyétek! Szóval ez egy ilyen ember. Kérdezte Kriszta, kit vegyünk fel először. (Bombera Krisztina - a szerk.) Krisztának mondtam, Berezvai atya az nagyon jó lesz, ha bedobjuk a mélyvízbe, mert azért, hogy ő az az ember, aki a 21. században tud közvetíteni mindenki felé. Mert neki teljesen mindegy, hogy egy cigány aszszonynak nyomja a sódert, vagy Krisztának, vagy bárkinek. Ő egy olyan ember, aki tud közvetíteni, mert a Berezvai atya, vagy Zolika, mert így hívjuk, Zolika, az idős néniktől kezdve, aki annyira magyar, hogy a kötő az le nem szakad róla, vagy a bácsi, aki életében a felső gombot még nem hagyta el, nyakig gombol-

kozva, tudjátok (mutatja), az az igazi magyar ember, akit én annyira tisztetek, meg becsülök, de őbenne benne van az, hogy ő az a magyar ember. A pap tud közvetítő lenni, és ha eljön hozzánk, ott lubickol a nők között, és azt mondja, figyeljetelek már, nem is olyan veszedelmesek ezek, lehet, hogy emberből vannak... és áldását adja a dologra...” Horváth Attiláné, Eta (Részlet a beszélgetésből)

Bitó Árpád, Halmajon élő költő verse budapesti élményeiről

Szívből szóló vers Budapestről

(Árpi életében először járt Budapesten, most látta a főváros nevezetességeit saját szemmel 50 év után.)

ÉLMÉNY!

Mikor végre, valahára,
Jártam Budapesten,
Egyik ámulatból,
A másikba estem!
Margit hídon átsétáltam,
Bejártam a szigetet.
a kék Dunán hajók ringtak,
Oda csalták két szemem.
Elakadt a szavam
Az Országház láttán
Úgy ujjongtam volna!
De csak néztem némán.

Ez a sok-sok csodás látvány,
elcsábított engemet.
Budapest, te csoda város,
Elnyerted a szívemet.
A Szabadság-szobrot,
A budai várat,
Mindet, mindet láttam!
A szívembe zártam
Szemem falta a sok szépet,
Valósággal megigézett.
Élményekkel térek haza,
Nem feledem többé soha!

2013.

Emlékezet és identitás (a rendszerváltás utáni időszak roma kulturális, művészi, politikai teljesítménye)

A 2013-as program az emlékezet és az identitás fogalmai köré épül. A korábbi évekhez hasonló szempontok szerint válogatunk ki néznivalókat, szervezünk kapcsolódó beszélgetéseket. Most azonban a hangsúly a rendszerváltás utáni időszak roma kulturális, művészi, politikai teljesítményein van. Mozgóképeinken és vendégeink között szerepelnek azon generáció tagjai, akik meghatározó alakjai, élvezői vagy esetleg elszenvedői voltak a demokratikus átalakulásnak. A kortárs művészeti produktumokon keresztül vizsgáljuk meg az eredményeket, a folytatás lehetőségeit.

2013. február 20.

„Cigányfűró”

Kóthy Judit – M. Topits Judit: *Aki hallja, aki nem hallja* – Orsós Jakab portré (részlet, 2001)
Medgyessy Gabriella: *Három pokol* – Balogh Attila költővel Jónás Tamás beszélget (2006)

MŰSZAKI LEÍRÁS A CIGÁNYFŰRŐ HASZNÁLATÁHOZ

Tágas, légkondicionált szaküzletekben hiába keresi ezt a plebejusszerszámot, a Black and Decker, Stihl és japán technika-szemfényvesztés patrícius göggel űzi vissza vándorok zsebébe, ha fűrnivalója lenne itt a cigány fűrónak, akkor is.

A műveltek, a szembetegségig okosok, az önmegvalósításra hergeltek ne keressek steril könyvtárak semmittevésében ezt a lapot, szédelegjenek csak a jókötesű, a gerinces folyóiratok magaságán.

Kufárok s farizeusok miatt hegyibeszéd-szándék a hegyessége, születési helye pedig Magyarország. Miért kell használati utasítás egy folyóirathoz? Hogyan fér meg egymás mellett Ady, Greenaway, Warhol, Kosztolányi és Petri? Hogy kerül be mindez a 90-es évek második felének kibogozhatatlan művészeti szcénájába? Tematizálhatjuk-e mindezt bármilyen kisebbségi kontextusban, vagy éppen ellenkezőleg, a *Cigányfűró* hoz létre egy teljesen új viszonyítási pontot minden azt követő kisebbségi kontextushoz?

Balogh Attila, és szerzőtársai által „közérzeti folyóiratként” definiált ikonikus havilap, vagyis a *Cigányfűró* mára több kérdést vet fel, mint amennyit akár a legínyencebb művészetfogyasztó meg tudna válaszolni. A Romakép Műhely ezúttal kísérletet tesz arra, hogy feltérképezze ezen rendkívüli kulturális jelenség, és a hozzá kapcsolható művészek, irodalmárok, publicisták szerepét a 90-es évek művészeti és kisebbségi diskurzusaiban. A műhely szellemében ehhez először filmeket hívunk segítségül,

Kóthy Judit és M. Topits Judit *Aki hallja, aki nem hallja* című, Orsós Jakabról készített portréfilmjét, illetve Jónás Tamás és Balogh Attila beszélgetéseinek részletét Medgyesi Gabriella *Három pokol* című televíziós dokumentumfilmjéből. A filmeket követően a megszokott módon, vendégeink segítségével merítünk egy nagyot a számos kérdés közül.

Vendégeink: Balogh Attila költő, Beck Zoltán irodalmár, Ladik Katalin költő, performer
Moderátor: Kerényi Máté (ELTE)

CÍMKEFELHŐ

HETVENES ÉVEK CIGÁNY IRODALMA, MŰVÉSZET ÉS ÉLETVILÁG HATÁRAI, (NEO) AVANTGÁRD FOLYTATÁS, KISEBBSÉGSZELLEMISÉG, ROMA MŰVÉSZETI ÉS POLITIKAI KÖZÉLET

„Utólag bevallom, ha nincs *Phralipe* vagy nincs *Amaro Drom*, a *Cigányfűró* nem jelenhetett volna meg. Ha a feladatát nem végzi rendesen ez a két folyóirat, a *Cigányfűró*nak kellett volna elvégezni. Miután a *Cigányfűró* megszabadult ezeknek a problémáknak a közlésétől (pl. az örkényi rendőrtámadás - a szerk.), emiatt egy új területre mehetett, egy nagyon-nagyon szigorú irodalmi területre. A *Phralipében* és az *Amaro Dromban* is nagyon sok olyan vers jelent meg, többek között tőlem is, amelyek rangon aluliak voltak. De azért kellett lehozni, hogy lám bizonyosság legyen arra, hogy ecce homo, tehát hogy mi is tudunk verset írni. És nagyon sok költőnek ilyen irodalmi protekciója lett. Na most ezt a protekciót én nem akartam érvényesíteni.” Balogh Attila (részlet a beszélgetésből)

2013. április 17.
„Szemétálmok”

Czabán György – Pálos György: *Tiszta fekete* (1996)

Oláh Lehel: *Gubera* (2004)

Videók a „Szemétálmok” c. projektről

Milyen társadalmi feszültségekkel járnak együtt a hulladékkal való kereskedés bizonyos módjai és e mellett milyen érdemekkel illetetők a hulladék újrahasznosításának törekvései? Jelen társadalmunkban két jelenség ismerhető fel, melyek gyakorlati középpontjában az elhasznált, tárgyi fölőslég újra értékké, haszonná

tétele áll, céljaiban és főleg megítélésben viszont merőben más. Guberálás és környezettudatos életmód. Napjaink ideális városi polgára „Övd a Földet” jelszó alatt él. Szelektíven gyűjti a szemetet, tudatosan vásárol, amit lehet, újrahasznosít, vagy gyűjtőhelyre viszi, ahonnan az újrahasznosításra kerül. Persze nem az ilyen életmódot élő ember a jellemző, ezért az ilyen magatartás példaértékű. Az ő motivációja etikai jellegű. Az újrahasznosítható anyagok gyűjtése más részről megélhetési forrás is. A rendszerváltás után a bezárt gyártelepek közelében élő, munka nélkül maradt emberek illegálisan bányászták, helyenként bányásszák ma is a hulladék fémeket.

A társadalom periferiájára szorult emberek, hajléktalanok, mélyszegénységben élők rendszeres kereseti lehetősége az itales dobozok, flakonok, üvegek, papír gyűjtése. A lomtalanítások alkalmával guberálók sokasága jelenik meg, kik összegyűjtik, majd értékesítik a fémeket, a kidobott bútorokat, ruhákat, használati tárgyakat hasznosítják, vagy továbbadják. Az ő megítélésük erősen negatív, ellenszenvet váltanak ki megjelenésükkal. Motivációjuk a megélhetés. Milyen lehetőségek vannak e feszültség oldására? Milyen módon lehet a guberálást, a lomtalanítást kulturáltabbá tenni? Hogyan lehet a társadalom figyelmét egyszerre környezettudatosságra és az egymás iránti toleranciára felhívni?

Vendégeink: Czabán György filmrendező, Illés Márton dramaturg,
Kerényi György újságíró
Moderátor: Oláh Norbert (KME)

CÍMKEFELHŐ

CIVIL MOZGALMAK, TÁRSADALMI CSELEKVÉS ÉS DOKUMENTUMFILM, FÜGGETLEN FILMKÉSZÍTÉS, WEB2 ÉS AKTIVIZMUS, KÖRNYEZETTUDATOSSÁG

„Állandóan projektek vannak, ahelyett hogy politika lenne, policyk lennének. (...) Azzal, hogy különböző projekteket létrehozunk, amiket támogatunk, azzal cselekvést imitálunk, azzal neutralizáljuk a sok esetben potens cigányokat, akik lehetnének bármik, és egyáltalán nem változik semmi. Az oktatás jó példa erre.”
Kerényi György (részlet a beszélgetésből)

Fotó: Négyessy Nedda (A Független Színház szíves hozzájárulásával)

2014

Határátlépések. Formanyelvi kísérletek

A „Határátlépések” címmel különböző eredetű, műfajú és témájú filmeket foglalnunk a programba. Egyrészt azokra a filmes eszközökre fókuszálunk, amelyek a fikciót és dokumentarizmust elválasztó határt konstruktív értelemben megsértik (*Tündérszép leány, Álommásolatok, Epizód egy vasgyűjtő életéből, Koportos, Emberi piramis, Rontás és reménység, Bontoc gyászbeszéd*). Másrészt az összefoglaló cím abban is segít, hogy a figyelmet ráirányítsuk az úton létre, a mozgásra, a migrációra, amely több antropológiai érdekeltségű filmünknek a témája is, földrajzi és identitás-szempontról egyaránt (*Lili, A tábor, Aziz kertje, Párizs lángokban, Ördögmalom, Mesterségem címere, Nomád pláza – Három vándor, Éljen mielőtt meghalsz, Mielőtt a levelek lehullanak*).

2014. április 2. „Bűbáj”

Moldován Domokos: *Rontás és reménység* (magyar játékfilm, 1981, 95 perc)
A *Rontás és reménység* című filmjében Moldován Domokos folytatja a népi varázslás témáját, melyet korábbi filmjeiben, a *Szerelmi varázslásokban* és a *Halottlátóban* elkezdett. Jelen esetben egy mozgáskorlátozott idős asszony kéri cigány asszonyok segítségét a gyermekáldás elősegítéséhez. A film részben eredetiben felvett, részben újrajátszott jelenetek segítségével próbálja meg rekonstruálni az abszurd történetet, melynek lehetetlen jó véget elképzelni. A parókák filmje, legalábbis ahogy Nemes Nagy Ágnes lényeglátó módon megfogalmazta.
Vendégek: Peternák Miklós filmrendező, filmesztéta, Szuhay Péter antropológus
Moderátor: Herczeg Hajnalka (ELTE)

CÍMKEFELHŐ

ÚJRAJÁTSZÁS (REENACTMENT), JÁTEKFILM VAGY DOKUMENTUMFILM, JOG, PERES
TÁRGYALÁS, NÉPI VARÁZSLÁS ÉS MÁGIA

„Ennek a hitnek tárgyi megnyilvánulásai teszik [a főszereplő] hitét valódi „kisiparilag előállított hitté”: fröccsöntött szobrocskák sokasága, fali házi áldás, erőteljes (intő) felirat a falon, és az emblematisz neonangyal. A neonangyal szerepe végigkíséri az egész varázslási, sámáni, rontáslevélteli folyamatot. Az angyal, mint a keresztény vallás egyik kulcsfigurája, magában hordozva a kereszténység több évszázados hagyományát, ötvöződik a modern világ gyártósorával, a gépi sokszorosítással és megtestesül a neoncsövek által. Ez az ambivalens megjelenés

fokozódik akkor, amikor a cigányok diszkó-fényként használják fel, kapcsolgatják: a diszkó, mint a tömegek szórakoztatási központja és az „egyik legtisztább manifesztuma a tömegkultúra [...] elidegenítő természetének” (Mátyás Győző) a tömegkultúra talaján helyezi el az angyal-figurát.” Herczeg Hajnalka:
Ready-made a néprajzi filmben. Moldován Domokos: Rontás és reménység (dolgozatrészlet)
„A hajnak van ebben a filmben egy kitüntetett szerepe. Hogy az álhaj és a valódi

haj között érdemes-e különbséget tenni? Talán amiatt, mert hogy tiszteljük azt, amit a rendező gondol. A végén a kitömött macska eléggé giccses ledobása mellett ott volt egy paróka is a szélben. Tehát ha ezt egy elég fontos helyre helyezi, és az elején is megjelent ez a haj, akkor ennek a hajnak a szálain elkezdhetjük fölépíteni magunknak a saját értelmezésünket. A [film]ben a] cigányasszonyok fején általában kendő van, nagyon kevésszer veszik le. Ezt a kendőt helyettesíti a paróka Erzsike szempontjából. Ez a paróka, mint minden átváltozás, egyfajta maszk, a perszónával és a halállal jár karöltve, miközben a közvetlen, felszíni értelmezése szerint egyfajta hiúság vására. Az álöltözet és az illúzió segítője. [...] Én ezt a [paróka] haját ugyanolyan tartozéknak tartom az Erzsike személyisége szempontjából, mint az egész giccsvilágot, amiben ő él. Ez a közhely-layer, ami az ő világképe, amivé őt tette a társadalmi lét. Amiben amúgy zseniálisan boldogul, merthogy írástudatlan, és közben pénzügyi génusz, és amiben egy uralmi szerepre tesz szert. Az ő eszmévilága egyezik a társadalom eszmévilágával, tökéletesen fedi a mindenkor társadalmi létnek az uralkodó, legnagyobb halmozatát, amit nevezhetünk sokféleképpen, trendnek, tömegkultúrának, hivatalosan elfogadott vagy népszerű világképnek, aminek nincs mélysége és magassága, viszont mindent betérít.”

Peternák Miklós (részlet a beszélgetésből)

2014. január – február

Irodalmi Romakép Műhely (Romakép-különkiadás)

„A Romakép Műhely és a DocuArt új, négy találkozásból álló irodalmi sorozatára inkább gondolunk nyitott egyetemi szemináriumként, semmint zárt forgatókönyvű, reprezentatív előadásként. Legyen érvényes és plurális tere a megszólalásnak, diszkusszióknak, miközben az esték a maguk hús-vér alakjában is jelenlévő szerzők, felolvasásaik és életművük, pályájuk elemzése köré szerveződnek.” (Beck Zoltán irodalmár, az est házigazdája)

Vendégei: Jónás Tamás költő, Grecsó Krisztián író, Junghaus Tímea művészet-történész, kurátor, Bogdán Árpád költő, író, filmrendező és Bogdán János Amigo festő.

2014. január 22. „Az íróasztal ír, nem én”

Vendég: Jónás Tamás költő

A '90-es évek derekán induló szerzői pálya a „Cigányidők” címmel megjelent prózaszöveg-gel, illetve a *Bentlakás* című verseskötettel vált visszavonhatatlanul részévé a kortárs magyar nyelvű irodalomnak. Mivel a pályakezdés egy-beesik az Amaro Drom roma kulturális-közéleti magazinnál töltött idővel (szerkesztői, szerzői tevékenységgel), az est bevezető részében egyik szempontunk a kánonképzés kérdésköre lesz. Mit is jelentett a szépírók számára az Amaro Drom: szellemi műhelyt, a demokrácia gyakor-

lását, aktív közéleti szerepet, a megjelenés lehetséges felületét vagy attitűdöt, beszédmódot? A továbbiakban a beszélgetésünk centrumában az „én” áll: az önmagunkra való folytonos rákérdezés, az a folyamat, ahogyan a „Ki vagyok én?” definíálási igény helyébe egyre inkább az újra és újra elmesélt, átírt, narratív én kerül: az „én” helyébe az „én” számtalan lehetséges története.

CÍMKEFELHŐ

LITERALIZÁLT CIGÁNY, IRODALMI ÉS SZÍNHÁZI ROMAREPREZENTÁCIÓ, ROMA KÉP-ZŐMŰVÉSZET, SUBALTERN (ALÁRENDELTE) LÉTMÓD

„Jónás Tamás: Feladatomnak érzem, hogy jelezzem, hogy itt cigány alkotó van. És akkor keresik, hogy mi az, ami benne a cigány, és nincs. Amikor külföldön olvasok fel, akkor nagyon fontosnak tartom elmondani, hogy magyarországi cigány származású ember vagyok, de Magyarországon meg tiltakozom ez ellen. Beck Zoltán: Ez nem furcsa?

Jónás Tamás: De, furcsa, azért mondom. Máshogy kell szerepelni. Mindenkihez úgy kell szólni, hogy figyelembe kell venni a saját nyelvét, a saját előítéleteit is, és hogy ha kell, akkor azokra ráerősíteni, vagy azokat lerombolni. Tehát mondjuk, amikor külföldön felolvasok, és mondom, hogy cigány vagyok, akkor így felkészülnek, ugyanígy, mint ahogy a Cigány időknél, de nem kapnak semmi

cigányt. Magyarországon meg azzal, hogy tiltakozom, hogy nehogy már ez a szókapcsolat legyen, hogy cigány költő, akkor azért kapnak egy picit. Mert benne van. Vagy esztétikailag... De ebbe ne menjünk bele, mert egyszerűen nem értek hozzá, nem találom, hogy mik azok az esztétikai sajátosságok, amelyek a cigány irodalmat jellemeznék. De sok mást is kapnak, már akik elolvassák.” (Részlet a beszélgetésből)

Jónás Tamás (Fotó: Hegedűs Gyöngyi. Jónás Tamás és Hegedűs Gyöngyi szíves hozzájárulásával.)

2015

Identitás és önreprezentáció

A félév során a reprezentáció és önreprezentáció kérdéskörén keresztül azzal foglalkozunk, hogy milyen jelentések konstruálódnak a romákkal foglalkozó filmes és fotós ábrázolásokban. Kapcsolódva az előző félévek műhelyeinek témáihoz és vizsgálataihoz, az elemzések során képet alkotunk azokról a normákról, amelyeket a jelölő tekintet hoz létre a romákról, és ezáltal alakítja a romákról szóló tudást a hétköznapi valóságában. A kurzus egyúttal igyekszik bemutatni olyan reprezentációkat is, amelyek mindezekre reagálnak, például szembemenni velük vagy alternatív jelentéseket hoznak létre. Érdeklődésünk homlokterében azok a pillanatok állnak, amikor a bemutatásra kerülő alkotások vagy meghívott vendégek egy-egy munkájuk kapcsán lebontják, újraértelmezik a megszilárdult jelentéseket és kategóriákat, és új tartalmak és szerepek mentén kezdenek el beszélni, válaszolni. Tehát arra a folyamatra koncentrálunk, amikor a visszabeszélés, a hangkeresés, az önkifejezés és ezen keresztül az önmegvalósítás lesz a hangsúlyos. Rejlik-e, és ha igen, milyen feszültség rejlik a roma önmegvalósítás, valamint az adott társadalmi intézmények (média, televíziós csatornák és műfajuk, a filmkészítés rendszere, a társadalmi-politikai, oktatási-kutatási intézmények és ezek hierarchikus struktúrái, és legfőképpen a nyelv és annak rögzült performatívumai) között? Ez a feszültség egyéni kiteljesedés és adott intézmény között sok esetben létező jelenség, és kimutatható a kelet-európai posztkolonális helyzetben is. Ezeket a mindig egyensúly nélküli, de folyamatosan változásban lévő viszonyokat vizsgáljuk a félév során különféle vizuális műfajokban és reprezentációs kísérletekben.

2015. április 8.

**Közösségformálás és identitás-erősítés színházi eszközökkel:
Független Színház - Kodolányi Sebestyén: Kitágított terek (Metszéspontok I.) (60 perc)**

A Független Színház *Metszéspontok I.* – *Kitágított terek* című előadásában, melyet Kodolányi Sebestyén filmje rögzített, színház és film vegyítését látjuk. (A darab a Roma Parlamentben került közönség elé, első részeként egy olyan programsorozatnak, amelyben a roma kulturális önszerveződést tematizálták a közreműködők.)

A darabnak öt olyan dokumentumfilm képezi részét, melyek az elmúlt ötven évben készültek. A színészek, akik szerepük szerint allegorikus figurákat jelenítenek meg (Politikus, Vállalkozó, Művésztanár, Riporter), ezeket a dokumentumfilmeket kommentálják. Azt játsszák, mint ha a filmekben látott romák helyzete a mai állapotokat tükrözné. Ily módon a filmekben egykor látás tárgyául szolgáló vagy ambivalens módon hangot kapó cigány szereplők helyzetét és véleményét aktualizálják és fejlesztik a mai intézményes keretek kritikájává. Visszabeszé-

tetik az archív filmek múltbeli alakjait, és látványosan bemutatják rajtuk keresztül az állapotok viszonylagos változatlanságát.

Vendégek: Balogh Rodrigó színész, színházi szakember, tréner, Pócsik Andrea kultúrakutató, Kodolányi Sebestyén filmrendező, Illés Márton színész, tréner, színházi szakember, Boros Tamás színész, tréner, színházi szakember
Moderátorok: Szótsné Rajkó Kinga, Ghiurutan-Bura Rozina (ELTE)

CÍMKEFELHŐ

FÜGGETLEN SZÍNHÁZ, ROMA PARLAMENT, CIGÁNY KULTÚRA, KULTURÁLIS ÉS POLITIKAI INTÉZMÉNYEK, INTÉZMÉNYESÜLÉS, MŰVELŐDÉS, VISSZABESZÉLÉS, TÁRSADALMI HIERARCHIÁK, KELET-EURÓPAI POSZTKOLONIALIZMUS

„A filmek rendkívül árnyalt problémafelvetése, illetve a jelenlegi kulturális és politikai szcena négy tipikus karakterének megjelenítése lehetővé tesznek egy többpólusú ábrázolásmódot. Az előadás struktúrája átlátható, befogadható mindenki számára. A darab és a róla készült film is olyan romaképet ábrázol, amelyről egy kívülről évtizedekkel ezelőtt bezárt diskurzus folyik a társadalomban. Ugyanakkor az előadás rámutat arra is, hogy belülről sem lehet egységesnek tekinteni egy etnikai csoportot sem.” Dömötör Nikolett, Ghiurutan Bura Rozina, Sz. Rajkó Kinga: „Én játszom ugyan, de ti vegyetek komolyan” (dolgozatrészlet)

„Az is fontos, hogy hogyan kapcsolódik a helyhez. Ugye itt konkrétan egy szimpóziumhoz kapcsolódott, a Roma Parlamentben volt, úgy indul az egész, mint egy kerekasztal-beszélgetés. De ha ezt elviszed egy másik helyre, akkor már érdemes rajta változtatni. Alapvetően a játékossága az, ami fontos. A színdarab ne egy kész dolog legyen, hanem olyan, amibe be tud vonódni a közönség, akár csak úgy, hogy megszavaztatják, vagy aláírnak egy papírt. Ha valamiben nem veszünk részt, ahhoz nem is nagyon van közünk. A Kádár-kor filmjei kerültek elő, és mi néztünk egymásra, hogy mi közülük van ezeknek a filmeknek egymáshoz, és főleg, hogy hogy jövünk mi a képbe. Egyértelmű volt, hogy ezt csak a mai korral lehet párhuzamba hozni.” Illés Márton (részlet a beszélgetésből)

Fotó: Független Színház - Kodolányi Sebestyén - Pócsik Andrea: *Kitágított terek* (A szerzők szíves hozzájárulásával)

2015. április 15.

Állóképek – ikonok

(Féner Tamás, Kovács Endre és Lakatos Erika kiállítása)

Arcok ikonikus terekben - arcok mint ikonikus terek. Hogyan fotózott 1968-ban egy fiatalember cigány családokat a Vizafogónál? Hogyan készített képeket roma közösségekről a hetvenes években egy szociofotós, aki szociológussal párhuzamosan, velük közösen dolgozott? És hogyan dolgozott fel, dolgozott meg képeket egy művész, pályája elején, az ezredfordulón, New Yorkban? A Romakép Műhely egy kiállítás keretében mutatja be Kovács Endre, Féner Tamás és Lakatos Erika fotóművészek sorozatait.

A sorozatok a következő albumokból, illetve gyűjteményből származnak: Féner Tamás: Cigányok; Tartalékcsoport; Fények által homályosan, 1993; Kovács Endre: Vizafigó 1968; Lakatos Erika Roma ikonok: New York – Budapest, 1996-2011. (A kiállításon szereplő Kovács Endre-fotók részét képezték a Pócsik Andrea kurátorsága révén létrejött, 2B Galéria-beli Kovács Endre-kiállításnak. A Romakép Műhely ez utóbbi tárlattal vett részt az *OFF-Biennálé* című, független képzőművészeti eseménysorozatban.)

Vendégek: Lakatos Erika fotóművész, Féner Tamás fotóművész, Kovács Endre fotóművész, Tóth Balázs Zoltán fotóesztéta
Moderátorok: Somogyi Zsófia Zsóka, Kiss Eszter (ELTE)

CÍMKEFELHŐ

SZOCIOFOTÓ, NEOAVANTGÁRD, SZEMÉLYESSÉG, FOTOGRAFIA, KÉPZŐMŰVÉSZET, VIZAFIGÓ 1968, ROMA IKONOK, ROMA NŐI IDENTITÁS, PORTRÉ, POLAROID, ROMA ÁBRÁZOLÁS

„A Roma Ikonok meglehetősen privát tereket megmozgató, a különféle médiumok határait átlépő fotók gyűjteménye. A könyvben szereplő képek alapja minden esetben a hagyományos értelemben vett fotó, azonban a kész alkotások számos utómunkán átesve érik el végső formájukat. Minden kép különféle alkotói rétegeket örökít meg, meglehetősen spontának, gyakran néhány év is eltelik a fotó készülete és a végső igazítások között. Így kerül alkotó és alkotás intim viszonyba egymással, hiszen az utólagos javítások, rádolgozások a már kész anyagra megmozgatnak emlékeket, benyomásokat, tapasztalatokat, amelyek valaha foglalkoztatták a művészt. A képző- és fotóművészet határait feszegető multikulturális portrék vad színei, a váratlan formák és szokatlan technikák intenzív érzéki benyomásokat keltenek szakértőben és laikusban egyaránt.” Kiss Eszter – Lázár Kata – Mózs Barbara – Somogyi Zsófia Zsófia: Állóképek – Ikonok. Féner Tamás, Kovács Endre és Lakatos Erika munkái (dolgozatrészlet)

„Bár a könyvem címe az, hogy *Roma ikonok*, de nem csak romák vannak benne. Számomra a romaság nem csak a romákról szól, tehát [a roma identitást] én nem látom egy elszigetelt körnek, amibe nem tartoznak bele mások. Sőt, nagyon sok más kultúrából származó ember van benne. Amikor New Yorkban éltem és tanultam, az afroamerikai kultúra vagy más kultúrák valahogy emlékeztettek engem a saját kultúrámra, és valahogy próbáltam ezt megörökíteni.

Véleményem szerint a gátak csak a mi fejünkben léteznek.”
Lakatos Erika (részlet a kiállításmegnyitón lezajlott beszélgetésből)

Fotó: Kovács Endre: „Vizafigó 1968”

2016

Visszabeszélés és saját kép alkotása

Médiaantropológiai indíttatású kérdésünk az, hogy miképpen jelentek és lennek meg roma közösségek a kortárs mediatizált térben, hogyan alakítják a közösség önképét a médiában aktív roma szereplők, és milyen hatást tudnak gyakorolni a többségi médiára és társadalomra, akár kulturális, akár politikai értelemben. Az önkép sok esetben ellenképet, visszabeszélést is jelent, Stuart Hall szavával élve az identitás feletti ellenőrzés jogának visszakövetelését. Vizsgálatunk körébe tartoznak közszolgálati műsorok és intézmények (Patrin, Roma Produkciós Iroda), roma nők számára indított médiaiskola (Buvero), társadalmi célú kampány (A tudás 6alom), kistérségi média (Cserepreszsz), diákok médiaoktatására szerződött videóműhely (Makói Videóműhely), fotográfia (Csoszó Gabriella, Horváth M. Judit), és romák, illetve feketék dokumentumfilmes ábrázolásai (*tititá, Totó és nővérei, Handsworth Songs*).

2016. április 8.

Kampányfilmek és csapdák – A Romakép Műhely programja a Nemzetközi Roma Napon

Vetített filmek: *A rasszizmus szívás* (magyar), *A tudás 6alom* (magyar), *Tedd helyre a rasszizmust!* (portugál), *Nem vagyok csaló!* (spanyol), a Roma Produkciós Iroda filmjei (magyar)

A kampányfilm nehéz műfaj, rövid idő alatt kell hatást gyakorolni a nézőkre. Kétpercnyi időszámban azonban nehéz olyan témákhoz nyúlni, mint a rasszizmus és a sztereotípiák. Ennyi idő alatt nem lehet tágabb, megalapozott magyarázatot adni a kérdésekre. Emiatt gyakori problémája az ilyen filmeknek, hogy miközben rámutatnak egy sztereotípiára, akaratlanul is kettő másikkal élnek.

Vendégek: Gyenge Zsolt filmesztéta, Setét Jenő polgárjogi aktivista
Moderátorok: Nánai Attila, Sági Csenge (ELTE)

CÍMKEFELHŐ

TÁRSADALMI CÉLÚ KAMPÁNY, KAMPÁNYFILM, A ROMA KULTÚRA NEMZETKÖZI NAPJA, SZTEREOTÍPIÁK, A TUDÁS 6ALOM, A RASSZIZMUS SZÍVÁS, ROMA HŐSÖK

”Egy szó jelentését a társadalom alakítja, ami sokszor lehet diszkriminatív, de egy értelmező szótár szerkesztői vajon megtehetik-e, hogy a politikai korrektség jegyében gyűjtsék össze egy szó közösség által használt értelmezéseit? Egy felsőbbrendű cél – az előítéletesség megszüntetése – érdekében hozott apró csúsztatás vagy nagyobb ferdítés az Akadémia részéről, ha törli a [cigány] szó diszkriminatív jelentését? Szerintem már azzal, hogy az ügy elérte az emberek ingerküszöbét, és kialakult egy

társadalmi párbeszéd a kérdésről, jóval többet értek el, mint ami eredeti céljuk volt. Egy kampányfilm akkor működik, ha gondolkodásra, beszélgetésre bírja az embereket, egy szótár ugyanis nem képes életben tartani egy ügyet, csak a társadalom.”

Sági Csenge Borbála: *Kampányfilmek és csapdáik* (dolgozatrészlet)

„A romákról sokféleképpen beszélnek és gondolkodnak. Vannak pozitív sztereotípiák, amikor a romákat a zenével kapcsolják össze. Ha abból indulunk ki, hogy a kultúra azért annál több, mint zeneszolgáltatás, akkor egy másik dimenzióba helyeződik a dolog. A Roma Kultúra Világnapján szeretjük szembesíteni a többséget például azokkal az elhallgatott roma hősökkel, akik nem jelennek meg a magyar történelemoktatásban, merthogy a roma történelem, mint valami kiátkozott dolog, valahogy kívül rekedt az oktatás keretein. Ha én nem lehetek pozitív módon megélt identitású roma ember, akkor nem vagyok teljes értékű magyar ember sem. Ha döntenem kell bármelyik identitásom között, vagy azokat versenyeztetnem kell egymással, ha csak az egyik lehetek a másik rovására, akkor az úgy nincs rendben.” Setét Jenő (részlet a beszélgetésből)

Fotó: A tudás 6alom című kampányvideóból (a Roma Oktatási Alap szíves hozzájárulásával)

2016. március 30. Posztkoloniális képi ellenállás

John Akomfrah: *Handsworth Songs* (angol dokumentumfilm, 1986, 58 perc)

A *Handsworth Songs* című film plakátján látható fekete nő úgy néz ránk, mintha bármikor ellenünk fordíthatná a kést, amit a kezében tart. A valóságban azonban ez a lány egy gép mellett áll, és annak karját készül lehúzni. Ő is egy olyan bevándorló-leszármazott, aki Nagy-Britanniát építette, de akiről a 70-es, 80-as évek hivatalos brit politikai diskurzusa „veszélyesként”, „felforgatóként”, „a brit karaktertől idegenként” beszélt. John Akomfrah filmje megmutatja a hivatalos nyilvánosság mögötti

valóságot, a kés helyett a gép karját tartó embereket, akik idővel a rasszizmus és az elnyomás konkrét áldozatai lettek, és ezen túl azt is elének tárja, hogy erre a kiközösítésre miként válaszolt a messze nem homogén fekete közösség. Az este mottója a film egyik fekete szereplőjétől, egy múzeumőről származik, aki egy ipari szerkezet kapcsán az általa csodált brit kultúráról beszél: „Bárki betérhet ide, hogy elfordítsa tekintetét az élőkről. A halottaktól tanulva felemelhetjük magunkat.” Ezt a mottót Nagy-Britannián túl minden archiváló kultúrára vonatkoztathatjuk, bár épp kritikus élel: van-e értelme tanulni a halottaktól és ezáltal felemelkedni, ha ennek az az ára, hogy megfeledekezünk az élőkről?

Vendégek: Árva Márton dokumentumfilm-kutató, Györke Ágnes irodalmár
Moderátor: Kondi Viktória (ELTE)

„A személyesség és közelség a *Handsworth Songs* esetében különösen hangsúlyos. Ann Ogidi szerint ez a film nem az objektív igazságot szeretné átadni, hanem az emberek egyéni reakcióit és visszaemlékezéseit mutatja meg. Ennek az alkotásnak a sajátos, költői, kollázs-szerű filmes nyelve épít talán a leginkább az intuícióra, az érzésekre és ösztönökre a ráció helyett.

Akomfrah a ki-nem-mondottal, a képekkel és a zenével érvel, hiszen, mint azt egy közönségtalálkozó során meg is fogalmazta, abban hisz, hogy legtöbbször nem tudatosan tanulunk, hanem a minket érő hatások alakítják a véleményünket, szinte észrevétlenül. A Handsworth Songs-ban a múlt kósza emlékei és a kultúra lazán kapcsolódó töredékei jelennek meg, mint a calypso dalok vagy az Angliába érkezésről készült felvételek; ezekre felelgetnek a zavargásokról készült képsorok, az ehhez kapcsolódó vélemények és reflexiók.”

Kondi Viktória: *A zavargások nem csak a zavargásokról szólnak* (dolgozatrészlet)

„Ez egy nagyon fontos momentum. Ez 48-ban történt. Az *Empire Windrush* nevű hajó a Karib-tenger térségéből érkezett, és közel ötszáz migránst szállított, és az ő érkezésüket látjuk. Közöttük volt egyébként Lord Kitchener is, ez a calypso-énekes, akit láttunk calypso-dalok énekelni. Állandóan visszatér ez a kép [a hajó képe] a filmben, ez is kísért, mint egy szellem, szerintem is nagyon fontos momentum. Ezt egyébként Homi Bhabha a performatívna a nemzeti pedagógiába való beavatkozásaként olvassa. Amit te is mondtál, az állandó megérkezés, a megérkezésnek a pillanata, de nem látjuk, hogy onnan hova tovább. Tehát 48-ban ez egy pillanat, és utána látjuk, hogy mi történik 80-ban az utcákon. Tehát itt van egyfajta filmszakadás is. Történelmileg tehát erre a pillanatra megy vissza, de szimbolikus jelentése is van a filmben, tehát a kultúráknak a keveredése és a Black Atlantic, és akár Paul Gilroyra is gondolhatunk, igen.” Györke Ágnes (részlet a beszélgetésből)

4. RÉSZTVEVŐK

Almási Tamás, Andok Mónika, Arányi Vanda, Árva Márton, Bacsadi Zsófia, Baki Szabina, Bakos Attila, Bakos Zoltán Gergő, Balogh Adrienn, Balogh Attila, Balogh Kata, Balogh Lídia, Balogh Rodrigo, Balogh Tamás, Balogh Tibor, Banai Katalin, Bangó Margit, Bangó Roland, Bánkúti Anna, Bánky Sára, Baranyi Mária, Bari Károly, Barna Zsombor, Bársony János, Bársony Katalin, Báthori Kata, Beck Zoltán, Benedek Gabriella, Bernáth Gábor, Besnyő Janka, Besze Sára, Bihari Eszter Beatrix, Biró Katalin, Bitó Árpád, Blaskó Ágnes, Bódi Lóránt, Bódiné Likó Angéla, Bódis Kriszta, Bodóczki Ernő, Bogdán Árpád, Bogdán János Amigo, Bogdán Mária, Bombera Kriszta, Bordás Róbert, Boros Tamás, Both Emőke, Both Miklós, Böjte József, Bruckner Nóra, Budha Tomi (kovács tamás), Buglya Zsófia, Bukovits Attila, Choli Daróczi József, Czervan Andrea, Czibolya Kálmán, Csabai Bernadett, Cseke Balázs, Cselovszki Éva, Csepregi

Evelyn, Csernay Dóra, Csobod Luca, Csonka Árpád, Csoszó Gabriella, Czafrangó János, Dani Eszter, Danszki Fruzsina, Daróczi Ágnes, Deák Máté, Dekovics Dóra, Demeter Fanni, Déri Ágota, DJ Spag, Dobróka Alekszandra, Dóra Dalma, Dömény Gréta, Dömötör Nikolett, Dunai Sándor, Dunai Sándorné, Katja Dunajeva, Dupcsik Csaba, Egri Petra, Emődy Zsolt, Endrődi Vince, Erős Ferenc, Fábián Judit, Faniszló Kitty, Farkas Clara, Farkas Imre, Fátzol Tivadar, Feischmidt Margit, Feke Nikolett Emese, Fekete László, Féner Tamás, Ferenczi János Dávid, Fleischer Judit, Fodor Orsolya, Fogl Márton, Fórizs András, Frenyó György Sándor, Füredi Zoltán, Gábor Sára, Galyas Gyula, Gáspár Győző, Gáspár Huba, Gát Balázs, Gazda Emese, Geda Zsófia, Gelencsér Gábor, Gergely István, Ghiurutan-Bura Rozina, Glavanov Roxána, Gottfried Juli, Grecsó Krisztián, Guld Ádám, Gunther Dóri, Guttray Mónika, Gyarmathy Livia,

Gyenge Zsolt, Gyenis Ajándok, Gyepesi Flóra, Győrfi Ágnes, György Eszter, György Péter, Györke Ágnes, Hajnal Ernő, Halász Adrienn, Hammer Ferenc, Hárs Anna, Hegyi Dóra, Herczeg Hajnalka, Horváth András, Horváth Attila, Horváth Attiláné, Horváth Balázs, Horváth Bálint, Horváth Elemér, Horváth Kata, Horváth Luca, Horváth M. Judit, Horváth Márk, Horváth Zsófia, Ruth Hrelja, Ignác József, Illés Luca, Illés Márton, István Gergely, Iváncsics Bernát, Iványi Gábor, Jakal György, Janik Regina, Joka Daróczi János, Jónás Tamás, Jozifek Zsófia, Józsa Márta, Juhász Anna, Juhász Dániel, Junghaus Tímea, K. Horváth Zsolt, Kálazy Zsuzsanna, Kállai András, Kállai Henrik, Kalocsai Krisztina, Kanicsár Ádám András, Karácsony Nikolett, Kassai Melinda, Katona Fruzsina, Kékesi Zoltán, Kenesei Dorottya, Kenesei Zsófi, Kerényi György, Kerényi Máté, Király Edit, Kiss Ágnes, Kiss Eszter, Kiss Zsuzsanna, Kiszel Sára,

Klimász Jenifer Patrícia, Kóczé Angéla, Kodolányi Sebestyén, Kolompár István, Komlósi Orsolya, Kondi Viktória, Kormos Mercedes, Kóródi Miklós, Kovács András Bálint, Kovács Andrea, Kovács Bettina, Kovács Endre, Kovács Éva, Kovács János, Kovács Kristóf, Kovács Petra, Kovács Villó, Kovalcsik Katalin, Kovács Bálint, Kőhalmi Krisztina, Kökény Kármén Ildikó, Költő Nóra, Kőszegi Edit, Kővári Borz József, Kövecsi Anikó, Kövesdi Veronika, Kránicz Dorottya, Kuru Antal, Ladik Katalin, Lakatos Erika, Lakatos István, Lakatos Richárd, László Attila, Lator Anna, Lázár Eszter, Lázár Helga, Lázár Kata, Leányfalvi Valentina, Leitner Levi, Litauszki János, Lojkó Lakatos József, Lukács Borbála, Major Réka, Marázi Ádám, Markóné Pócsik Márta, Márkus Mária, Martikán Kristóf, Máté Krisztián, Medve Zsuzsa, Messing Vera, Mészáros Antónia, Mohi Sándor, Molnár Bianka, Molnár Dávid, Molnár Márton, Móricz Ilona, Mózs Barbara,

Munk Veronika, Müllner András,
Nagy Edina, Nagy Edit, Nagy Gusztáv,
Nagy Judit, Nagy Krisztián, Nagy
Mercédesz, Nagy Petra, Nánai Attila,
Németh Erzsébet, Neményi Mária,
Nemes Csaba, Nótár Ilona, Nyári
Oszkár, Nyári Pál, Nyerges Dóra,
Nyitrai Balázs, Obláth Márton, Oláh
József, Oláh Lehel, Oláh Norbert,
Oláh Viktor, Orbán Katalin, Orbán
Krisztina, Őszi Rita, Pájer Alma, Pala
Mátyás, Pálos György, Palotai Nándor, Péli
Sarolta, Peternák Miklós, Pethő György,
Petőcz Tamás, Petőfi Zsigmond,
Pfisztner Gábor, Pikács Gábor, Placskó
Emese, Pócsik Andrea, Presinszky
Judit, Prónai Csaba, Pulay Gergő,
Ránki Sára, Raatzsch André, Rácz Béla,
Rácz Katalin, Rajkó Kinga, Rézműves
Melinda, Rostás Bianka, Rubik Gina,
Sághy Erna, Sági Csenge,
Sándor Emese, Sárközi Gábor,
Alexander Schikowski, Schuller
Gabriella, Setét Jenő, Simon Vera,
Sipos Flóra, Siroki László, Soignet
Sandra Myriam, Sóky Bernadett,

Solymosi Melitta, Somody Kristóf,
Somogyi Márton, Somogyi Zsófia
Zsóka, Sós Ágnes, Stalter György,
Stalter Judit, Stemler Diána, Strausz
László, Süle Dániel, Szabados
Gabriella, Szabó Anita, Szabó Dóra,
Szabó Mercédesz, Szalay Péter, Szalma
Balázs, Szalmás Attila, Szász Anna
Lujza, Szász Márk, Szederkényi Júlia,
Szeles Anna, Széll Adrienn, Szemerey
Anna, Szemerey Samu, Szemes
András, Szentirmai Dóra, Szép
Dorottya, Szilágyi Dávid, Szilágyi
Sára, Szilvási István, Szirmai Norbert,
Szóráth Orsolya Márta, Szőnyi András,
Szőnyi Emma, Szőnyi Mariann,
Sztojka Katalin, Szuhay Péter,
Szurovecz Illés, Tábori András, Takács
Alexandra, Tándor Anna Darinka, Tari
János, Teidelt Magdalena, Tényi István,
Tihanics Norbert, Tihanyi Csilla,
Tiszai Orsolya, Toldi Viktória, Tompos
Krisztina, Tóth Balázs Zoltán, Tóth
Dominika, Tóth Erzsébet, Tóth Ferenc,
Tóth Nikolett, Tóth Tamás, Tóth
Viktória, Trencsényi Klára, Tumpek

Anita, Urbán Kata, Urbanovits Kriszta,
Vágvölgyi B. András, Vajda Melinda,
Vámos Anna, Vántus Nikolett, Varga
Adrienn, Varga Attila, Varga Balázs,
Varga Gergő, Varga Mónika, Varró
Szilvia, Varsányi Péter, Vas Vilmos,
Vásárhelyi István, Végh Nóra Judith,
Venyericsán Péter, Veres Enikő, Vermes
Dóra, Vincze Erika, Vincze Teréz, Vörös
Dóra Rebeka, Wagner Sára, Winkler
Hedvig Anna, Wirth Kinga, Zsiga Ottó,
Zsigó Jenő, Zsilák Szilvia. ♿

- 5. TÁMOGATÓK, KÖZREMŰKÖDŐK**
- 6. SZÓSZEDET**
- 7. VÁLOGATOTT ROMA KÉP MŰHELY-BIBLIOGRÁFIA**
- 8. KONFERENCIÁK, WORKSHOPOK, VETÍTÉSEK**

5. TÁMOGATÓK, KÖZREMŰKÖDŐK

ELTE Média és Kommunikáció Tanszék

DocuArt Mozi

Magyarországi Roma Parlament

A Ferencvárosi Községi Alapítvány által szervezett *Élő Adás* című

adománygyűjtő eseményen részt vevő adományozóink,

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tehetséggondozási Tanács

Közép-európai Egyetem (CEU) felsőoktatási módszertani központja

(Curriculum Resource Center, Course Development Competition)

Erste Stiftung/WUS Austria PATTERNS Lectures

Nemzeti Kulturális Alap

Emberi Erőforrások Minisztériuma (az Irodalmi Romakép Műhely

támogatója a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia keretében)

Médiatámogató:

Magyar Narancs, Tilos Rádió, Magyar Rádió, ELTE Média Tanszék

Videó: Venyercsán Péter, Nyitrai Balázs

Honlap: Lukács Borbála, Hajnal Ernő, Molnár Márton

6. SZÓSZEDET

Romakép Műhely

egy társadalmi ügyek iránt érzékenyítő, médiatudatosságra nevelő közösségi filmklub és egyetemi kurzus.

Közösségi filmklub

minden filmklub „közösségi”, ha a visszatérő nézőközönségre gondolunk. Csak-hogy a Romakép Műhely esetében a program szervezését és a beszélgetések bonyolítását is egy közösség végzi.

Rendhagyó tanulási és oktatási forma

ötvözi a tanórán kívüli tevékenységek szabadságából származó előnyöket és a hagyományos felsőoktatási pedagógia értékeit. A tanórákat az egyetem falain kívülre helyezi, mozikörülményeket biztosít, és egy kellemes, nyitott kulturális térben zajlik a tanulás.

Részvételre, diákok bevonására alapozott pedagógia

bár a program kialakításának vezérfonalát a műhelyvezetők határozzák meg, a kurzus hallgatói (szervezőtársak lévén) egyenrangú partnerként vesznek részt az elképzelések kidolgozásában, a döntéshozatalban.

Képkritika

a romák képen való megjelenése/megjelenítése nem jelenti egyben láthatóságukat is: a műhelyben a kiválasztott médiatartalmak és a meghívott vendégek biztosítják a valódi láthatóságot.

Kulturális platform

a nézői reakciókat, a meghívott vendégek benyomásait, javaslatait is felhasználja a program koncepciójának és tartalmának formálásában.

Hozzáférhetőség

a műhelybeszélgetések felvételét a műhely Youtube-csatornáján szabadon elérhetővé, bárki számára kutathatóvá teszi, a kiegészítő dokumentumokat a műhely honlapján archiválja.

Networking

a terület szakértőivel élő kapcsolatot tart fenn, kulturális, társadalmi szervezetekkel működik együtt.

Kulturális ellenállás

anyagi és intellektuális függetlenségre törekszik, tartózkodik mindennemű hatalmi politika kiszolgáltatásától, az annak való elköteleződéstől.

Elkötelezett tudomány

a műhelyben folyó kutatómunkával erőteljes társadalmi hatás elérésére törekszik: a romák reprezentációjának kritikai vizsgálatával próbálja befolyásolni az uralkodó gyakorlatokat.

7. VÁLOGATOTT ROMAKÉP MŰHELY-BIBLIOGRÁFIA

- Atkin, Albert: **Rekonstrukció, elismerés, romák**, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz, Baar, Huub van: Hazatérés boszorkányvadászat idején: az európai romák biztonságpolitikai kezelése és állampolgári jogaik visszakövetelése, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz, Bacsadi Zsófia – Csabai Bernadett: **Roma emberek vagy emberek? – Két példa az ezredforduló utáni filmes romaábrázolásra** (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.) Bacsadi Zsófia – Karácsony Nikolett – Takács Alexandra: **Bogdán Árpád Boldog új élet című filmjének komplex elemzése** (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.) Bak Árpád: **A nemzet kettős ideje: kortárs művészeti intervenciók nemzeti emlékhelyeken**, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz
- Balatonyi Judit - Beck Zoltán (szerk.): **A szöveg ha történik**, In: *Romológia 2. szám*, 2013. ősz-tél
- Beck Zoltán (szerk.): **A megszólaló és a megszólalás (ön)ereje – cigányok, romák a reprezentációs térben**, *Romológia*, 8. szám
- Bódi Lóránt - Kertész Máté: **A Marian Cozma-mítosz**, AnBlok, 4.sz. 2010. („Cigányozás” szám), kibővített változat: **Bódi Lóránt: Szíven szúrt nyilvánosság**, Belügyi Szemle. 59. évf. 2011/9. pp. 65-75.
- Brooks, Ethel: **A tábor és az avantgárd visszakövetelése**, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz
- Csepregi Evelyn - Déri Ágota - Molnár Viktória - Zsilák Szilvia: **Letérni a cigányútról? - A roma nők reprezentációja a Rác Katiról és Daróczi Ágnesről készült filmek alapján** (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)
- Danszki Fruzsina – Kiszél Sára – Molnár Dávid: **Elhalkuló nótászó – egy magyar film útja** (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)
- Demeter Fanni - Gunther Dóra - Martikán Kristóf - Süle Dániel: **Közösség és identitás – a saját környezet dokumentálása**. Siroki László, Roma News Production, Bódvalenkei gyerektábor (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)
- Dömötör Nikolett – Ghiurutan Bura Rozina: **Hitelesség, eredetiség, autentikusság a kortárs roma színházi előadásokban** (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)

Dömötör Nikolett - G. Bura Rozina - Sz. Rajkó Kinga: „Én játszom ugyan, de ti vegyetek komolyan” (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)

Egri Petra: Egy hazai fórumszínház és online sajtóképe: A hiányzó Padtárs (2013) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)

Fogl Márton: Úton-útfélen, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz,

Gottfried Júlia: Vándorló metaforák. Nomadizmus és roma képzőművészeti reprezentáció a 20-21. században, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Gönczi Petra – Kiss Eszter: Az optikán túl: szimbólumok, szándékok, szerepek. Féner Tamás szociófotói a magyarországi cigányokról készült fényképek kontextusában (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)

Junghaus Tímea: Whiteness I-II. - A fehérség kritikai kutatása, *Tranzitblog.hu* (2011.09.06.)

Junghaus Tímea – Székely Katalin (szerk.): *Paradise Lost*, 2007.

Junghaus Tímea: Whiteness I., II., - fehérség kritikai kutatása

Kiss Eszter – Lázár Kata – Mózs Barbara – Somogyi Zsóka Zsófia: Állóképek – Ikonok. Féner Tamás, Kovács Endre és Lakatos Erika munkái (2015) (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)

Kóczé Angéla: A rasszista tekintet és beszédmod által konstruált roma férfi és női testek a médiában, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Munk Veronika: Hogy kerül a cigány a címoldalra? A magyarországi sztárgyár és a sztárgyárban a roma celebek, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Müllner András: A zárójel mint a gettó ironikus képe, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Müllner András: Nézetek és eltérések (Néhány gondolat az [ön]reprezentációról és más törölt fogalmakról), *Romológia*, 2015. tavasz (III. évfolyam, 8. szám), 47-58.

Müllner, András: Final Report. Roma Visual Lab, Spring term in 2015, ford.

Bocsor Péter (Lásd a Romakép Műhely honlapján.)

Nánai Attila – Rubik Gina – Szilágyi Dávid: Roma reprezentáció a magyar közszolgálati médiában – roma esélyképek a közszolgálati televíziózásban (2015)

Ndikung, Bonaventure Soh Bejeng – Römhild, Regina: A posztMásik mint avantgárd, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Pócsik Andrea: „Második tekintetek”. Talált filmek installálása, inszcenálása, *Romológia*, 2015. tavasz (III. évfolyam, 8. szám), 30-46.

Pócsik Andrea: Láthatóvá tenni. A romaképelemzés elmélete és gyakorlata, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Pócsik Andrea: Teremtő tekintetek. Kritika és nosztalgia. Kovács Endre: Vízafogó 1968, *Tabula Online*, 2015_16 (1-2)

Raatzsch André – Klahn K. Maret: Hol vannak a jó kertészek? A rom_nyik és „mások” (nem)láthatóságáról, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Sell, Mike: Avantgárd/roma. A bohémság és a kultúrpolitika kritikai története, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Somody Kristóf: Észrevétlen rasszizmus – gondolatok egy roma polgármester sikertörténetének médiareprezentációi kapcsán, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Szabados Gabriella: A kamera, mint tükör A cigány nő új arca: Eta (2013)

Szabó Mercédesz - Vörös Dóra Rebeka: Filmes trauma-reprezentáció a 2008-2009-es romagyilkosságok tükrében (2015)

Szász Anna Lujza: „Amikor minket összeszedtek, fényképeztek. ... És én [ezt a képet] ötöle vettem el, ezelőtt tizenöt, tizenhat éve.” A roma holokauszt filmnyelvi elbeszélései, *Apertúra*, 2014. nyár-ősz

Szóráth Orsolya: (ELTE-TÓK EÓK): Szíven szúrt ország (2009) – egy elmaradt beszélgetés (2011)

Szőnyi Mariann: A trauma reprezentációja a roma holokausztot bemutató dokumentumfilmekben (2013)

Tumpek Anita: Küzdelem az emlékezettel, az emlékezetért – A roma holokauszt emlékezete Magyarországon (2013)

Winkler Hedvig: (ELTE-TÓK EÓK): Közösségi filmezés (2011)

8. KONFERENCIÁK, WORKSHOPOK, VETÍTÉSEK KÜLFÖLDÖN

Cosmopolitan Spectatorship. Screen Studies Conference at the University of Glasgow,
Pócsik Andrea: Cultural scenes of resistance and cosmopolitan spectatorship
GLASGOW, SKÓCIA
2013. június

Kötelező tanulmányút a PATTERNS Lectures keretében Pócsik Andrea részvételével
UNIVERSITY OF ST. ANDREWS, SKÓCIA
2012. október

Müllner András: Minority Representation in the Hungarian Cinema. Vendégoktatás a CEFET-en
Centro Federal de Educação Tecnológica de Minas Gerais
BELO HORIZONTE, BRAZÍLIA
2014. október 20-24.

NECS Lisbon Conference, "Time Networks: Screen, Media and Memory",
Pócsik Andrea: Forced Bathing in Romani Settlements and Screen Memory
LISZABON, PORTUGÁLIA
2012. június

Müllner András: Roma Visual Lab (Erasmus-lecture), III. Károly Egyetem
MADRID, SPANYOLORSZÁG
2016. május 4.

Excitable Writing. Trans-forming_academia_art_activism
Pócsik Andrea: Creating gazes. Criticism and nostalgia
LINKÖPING UNIVERSITY, SVÉDORSZÁG
2014. december 7-8.

NECS 9th Annual Conference, Archives of/for the Future
Pócsik Andrea: Installing, "inscening" screen memories
UNIVERSITY OF LODZ, LENGYELORSZÁG
2015. június

Art, Education Workshop: Pócsik Andrea: Roma Visual Lab
Pócsik Andrea: Mediatized Otherness. An archaeology of the Romanies' criminalization
POTSDAM, NÉMETORSZÁG
2016. július 25-30.

A roma nemzetiségű gyerekek életmódja, oktatásának problémái és lehetőségei, II.
Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Müllner András előadása a Romakép Műhely módszertanáról
BEREHOVE, ZAKARPATS'KA OBLAST, UKRAJNA
2015. március 27.

Erste Patterns-workshop
Müllner András és Pócsik Andrea részvételével
BÉCS, AUSZTRIA
2013. november 15-17.

KONFERENCIÁK, WORKSHOPOK, VETÍTÉSEK MAGYARORSZÁGON

Central European University, Curriculum Resource Center
Course Development Competition, 2010. június - 2011. július
Pócsik Andrea: Roma Visual Lab

A média szerepe az esélyegyenlőség megteremtésében. A romák ábrázolása a médiában Finnországban és Magyarországon
Budapest, Kesztyűgyár, 2012. március 27.
Pócsik Andrea: Médiaoktatás a felsőoktatási intézményekben

A Romakép Műhely bemutatása, Petőfi Sándor Gimnázium,
Budapest, 2013. november 23. (Müllner András)

Decoding Messages. Best Practices in Media Literacy Education in Europe
Budapest, 2014. november 24-25.
Pócsik Andrea: Romakép Műhely Media Workshop

Müllner, András – Pócsik, Andrea: (Re)Screening the Roma Subaltern. Post-Socialist Visuals of Roma life in Hungary under the socialist era, előadás a Screening Memories című nemzetközi konferencián, ELTE, Budapest, 2014. november 20-22.

Tollfosztás - érzékenyítő workshop az ELTE Média Tanszékén, 2014. április 8., 10.

Romakép Műhely-különkiadás, kerekasztal-beszélgetés moderálása a Negyed7-Negyed8 Fesztiválon, Auróra, Budapest, 2014. december 17. (Müllner András)

Kipakol a Média Tanszék, Budapest, 2015. május 29.
(A Romakép Műhely hallgatói munkái):
Dömötör Nikolett - Ghiurutan Bura Rozina - Rajkó Kinga:
Kitágított terek – fél évszázad cigánykodás és parasztkodás
Csepregi Evelyn - Zsilák Szilvia - Molnár Viktória - Déri Ágota: Letérni a cigányútról?
Demeter Fanni - Gunther Dóra: Közösség és identitás - a saját környezet dokumentálása
Lázár Kata - Somogyi Zsófia : Állóképek-ikonok

Visualizing the Nation. Post-socialist Imaginations
Erste Foundation, 2015. november 27-28.
Pócsik Andrea: The Case of the Dános Murder and Robbery and its Case with the reconstructed Newsreel

Kipakol a Média Tanszék, Budapest, 2016. február 11.
Müllner András: Romaképes médiaantropológiai kutatás az ELTE tehetséggon-
dozási pályázatának keretében

Fotóaktivizmus-workshop Csoszó Gabriella vezetésével
ELTE Média Tanszék, Budapest, 2016. április 5-8.

Új területek és fogalmak a kortárs (média)kutatásban. Társadalom- és médiatudománys megközelítések
Pócsik Andrea: Vetített képes előadások a szegénységről
PTE, Budapest, 2016. április 29-30.

Kipakol a Média Tanszék, 2016. május 3.
Fotóaktivizmus-workshop a Média Tanszéken
(Csoszó Gabriella és a workshop résztvevői)

Médiaantropológiai kutatás a Romakép Műhelyben (Gunther Dóra, Major Réka, Nánai Attila, Pala Mátyás, Sipos Flóra, Teidelt Magdalena, Vajda Melinda, Wagner Sára, Pócsik Andrea, Müllner András)

Müllner András – Pócsik Andrea: Fedőemlékek. Romák vizuális emlékezete a Kádár-kori Magyarországból. A *performativitas mint fordulat* c. konferencia az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya Színház- és Filmtudományi Állandó Bizottsága szervezésében, Budapest, 2016. május 30-án.

Vissza(besz)élés. A Romakép Műhely filmvetítése, utána beszélgetés Bánkinematoszkóp. A Romakép Műhely dobozmozija
Bánkitó Fesztivál, 2016. július 14.

Újragondolt szegénység. Konferencia Kemény István emlékére
Blinken OSA Archívum - XX. Század Hangja Kutatócsoport
Budapest, 2016. szeptember 26-27.
Pócsik Andrea: Cigány-sors és Cséplő-szerep. A Cséplő Gyuri filmemlékezete
A szegénység és kirekesztettség képi ábrázolása. Pódiumbeszélgetés Elbert Márta, Jávor István, Müllner András és Pócsik Andrea részvételével

Teidelt Magdolna - Vajda Melinda: Saját képek. Médiaantropológiai kutatás az ELTE Média Tanszékén

9. VÁLOGATOTT MÉDIAMEGJELENÉSEK, RECEPCIÓ

Televíziós riportműsor

Életkerék - nemzetiségi/kisebbségi televíziós magazinműsor, Duna TV, 2015. április 10.

Rádiós beszélgetések

Ötös. Váradi Júlia beszélget Pócsik Andreával és Balogh Rodrigóval, Klubrádió, 2014. január 16.

Kontúr. Szerkesztő-műsorvezető: Kertész Anna, Tilos Rádió
2014. május 19., 2015. március 19., 2016. március 7.

Jelenlét – Romák és a közélet. Szerkesztő-műsorvezető: Gyarmati Péter, riporter:
Farkas Szabolcs, Kossuth Rádió, 2016. március 5. 17:22.

Cikkek, tudósítások

Kerényi Máté: Parasztvakítás, cigányvakítás, Tranzitblog.hu

Gottfried Juli: Sokadik első lépés, Tranzitblog.hu, 2014. február 4.

Malek Izisz: A roma művészeti reprezentáció kérdései: „Fekete pipacsok” Irodalmi

Romakép Műhely, Barátság, 2014. április 15. (21. évf. 2. sz.)

Balkányi Nóra: Közösségi filmklub cigányságról – mi az? Interjú Pócsik Andreával,
vs.hu, 2014. február 19.

Bajnok Dávid: Romakép Műhely: Kulturális ellenállás a DocuArt Moziban, ELTE On-line, 2014. március 19.

Black Joe: Szenegáltól a magyar cigányokig, Sosinet.hu, 2012. február 27.

Balog Zsolt: Muzsikáló sztereotípiák, Sosinet.hu, 2012. április 10.

Pócsik Andrea: Talált filmajándék - a „megörökített idő”, Filmtett, 2012. május 18.

{roma} Szerződés az etnikai hovatartozás eladásáról, Tranzit.hu, 2014. január 10.

Romakép Műhely - Stratégiák 1957-2014, Elteonline, 2014. január 10.

{roma} Szerződés az etnikai hovatartozás eladásáról - Kiállítás a Metszéspontok I-III programsorozat részeként, M.ikon - független kortárs képzőművészeti periodika

Forgács Marietta: Szerződés keretében eladták a roma-cigány jelzőt, Sosinet.hu, 2014. január 16.

Szász Anna Lujza: Te hogy nézed meg? A Tranzit.hu kiállításáról, 2014. január 24.

Rácz Tibor: „Maga roma témákról szokott írni, ugye?”, hvg.hu, 2014. február 5.

10. FILMLISTA

10. FILMLISTA

Útmutató ikonokhoz

Mozgóképtípus

- 1 hagyományos médiatartalom,
- 2 új médiatartalom,
- 3 rövid/ egész estés dokumentumfilm,
- 4 rövid/ egész estés játékfilm,
- 5 videódokumentáció
- 6 élőszereplős előadás, beszélgetés

Tárművészetek

- színház, képzőművészet, zene, fotó, irodalom

Társadalmi kérdéstípus

- lakhatás, munka, oktatás, gender (társadalmi nemi kérdés)
- vallás, civil szerveződés
- érzékeny téma, alapos felkészülést igényel

A Romakép Műhelyben 2011-2016 között bemutatott filmek, médiatartalmak listája a bemutatás sorrendjében:

2011

Három nővér (r.: Kőszegi Edit - Szuhay Péter, magyar, 2008) 3 1 2 3

Malaccal teljes (r.: Kovács Kristóf, magyar, 2008) 3 2 3

Én, egy néger (r.: Jean Rouch, francia, 1958) 3 2

Jobb a Fradi! (r.: Révész János-Szirmai Norbert, magyar, 2002) 3 3 3

Gipsy Side (r.: Gát Balázs, magyar, 2006) 3 1 3 3

Megtagadva (r.: Mészáros Antónia, 2009) 3 3

On the Dark Edge of Town (r.: Mészáros Antónia, 2010) 1

Cigányok (r.: Sára Sándor, magyar, 1962) 3 1 2

Cséplő Gyuri (r.: Schiffer Pál, magyar, 1978) 4 1 2

Fagyűjtés délelőtt (r.: Galyas Gyula, 2002) 3 1 2

Szafari (r.: Pölcz Róbert – Pölcz Boglárka, magyar, 2004) 3 1 2

Barlang (r.: Szederkényi Júlia, magyar, 2009) 3 1 2

Párhuzamos halálrajzok (r.: Jeles András, magyar, 2008) 3

Szíven szúrt ország (r.: Kálomista Gábor, magyar, 2009) 3 3

Vándormozi (r.: Kővári Borz József, magyar, 2000-) 5 1 2

Kréta kör – Káva Színház: Új Néző Projekt: Ilyen ez a popszakma (magyar, 2010) 5 3

Pedig...! (r.: Csöke József, magyar, 1975) 3 2 3 3

Faluszéli házak (r.: Schiffer Pál, magyar, 1972) 3 1

Anyaság (r.: Grunwalsky Ferenc, magyar, 1974) 3 1 3

Pogácsás Julcsi (r.: Baranyi Mária, magyar, 2010) 3 📺 🎧

Omara (r.: Sugár János, magyar, 2010) 5 🎧 🎧

2012

Reassemblage (r.: Trinh T. Minh-ha, USA, 1982) 3 🏠 📺 🎧

Corvin-variációk (r.: Trencsényi Klára, magyar, 2010) 3 🏠

A mi iskolánk (r.: Mona Nicoara & Miruna Coca-Cozma, román, 2011, román nyelven, magyar felirattal) 3 🎧

The Shukar Collective Project (r.: Matei-Alexandru Mocanu, román, 2010, román nyelven, angol és magyar felirattal) 3 🎧

Muzsikáló sztereotípiák 2 🎧

Tollas (r.: Csík Juci, 2004) 3 📺

Mint a méhecskék (r.: Fögel Katalin, 2004) 3 🎧

A Provokátor Magazin műsorai 1 🏠 📺

a Roma Magazin C-street Rádióról szóló adása 1

Jövőképek: Roma média projektek 5 🎧

a Cicsero Hírügynökség videói 2 🏠 📺 🎧 🎧

Tíz év múlva (r.: Salamon András, magyar, 2010, 10 perc) 3 🎧

A magyargéci Roma Filmiskola alkotóközösségének filmje 5 🎧

Ha remény van, minden van? - TV2 Napló adás, Ózd-Hétes telep 1 🏠 📺 🎧

TASZ videók 5 🏠 📺 🎧 🎧

Stációk. Portréfilm Péli Tamás festőművészről (r.: Zsoldos Vanda, magyar, 1988) 1 🎧

Hatszáz év után az első (r.: Osgyáni Gábor, 2009) 3 🎧 🎧

A kis cigány (r.: Kállai Henrik, magyar, 1996) 4 🎧

Cigánybárat (r.: Kállai Henrik, magyar, 2002) 3 🏠 📺 🎧

Disznóvágás (r.: Kállai Henrik, magyar, 1996/2011) 3 🎧

Déjà vu (r.: Kállai Henrik, magyar) 4 🎧

Részletek a *PanoDráma Szórol-szóra* című darabjából (2011) 5 🎧 🏠 📺 🎧

Állj ide! (r.: Nemes Csaba, magyar bábfilm, 2010) 4 📺 🎧

Farkas Imre rövidfilmjei 2 🏠

TV2 Napló adás: „A forró kályhát is ellopták” 1 🏠 📺

Részletek a BAGázs Közhasznú Egyesület filmjeiből 5 🏠 📺 🎧

2013

Paramicha, vagy Glonczy az emlékező (r.: Szederkényi Júlia, magyar 1993) 4 🏠

Aki hallja, aki nem hallja – Portré Orsós Jakabról (r.: Kóthy Judit – M. Topits Judit, magyar, 2001) 3 🏠 📺 🎧

Három pokol – Balogh Attila költővel Jónás Tamás beszélget (r.: Medgyesi Gabriella, magyar, 2006) 3 🏠

Összeállítás a Roma Hiphop Archívum videóiból 5 🎧 🎧

A Miskolci Jameson Cinefest *Roma-Kép és RomArts* workshopján készült videók dramaturgiai alapját képező mesék felolvasása 5

A Nobiskum-projekt és a Miskolci Jameson Cinefest *Roma-Kép és RomArts* workshopján készült mozgóképanyag darabjai 5

Elfelejtett holtak (r.: Lojtkó Lakatos József, magyar, 1981) 3 🎧

Megöltétek ártatlan családomat (r.: Jancsó Miklós, magyar, 1994) 3 🎧

Kitaszítottak (r.: Bársony Kata, magyar, 2011) 3 🏠 📺 🎧

Decolores (r.: Kőszegi Edit - Szuhay Péter, magyar, 2004) 3 🏠 🎧

Ammen (r.: Szabó Szonja, magyar, 2011) 3 A

A kor szelleme (r.: Kékesi Attila - Nyári Oszkár, magyar, 1998) 3 M U

Tollfosztás (r.: Balogh Rodrigo - Illés Márton - Maly Róbert, magyar, 2012) 3 U A C

Dráma drom (drámaprogram roma és nem roma fiataloknak) 5 U

A hiányzó padtárs (részvételi színház középiskolásoknak) 5 U U

Menekülés a szerelembé (r.: Kőszegi Edit, magyar, 2006) 3 A C

Faces of Change (r.: Bársony Katalin, magyar, Mundi Romani-sorozat, 2010) 1 C

Válogatás a Romédia Alapítvány „I'm a Roma Woman” kampányának videóanyagából 2 C

Videódokumentáció Marije Vogelzang *Eat Love Budapest* projektjeiről (2011) 2 U C

Tiszta fekete (r.: Czabán György, Pálos György, Kerényi György, magyar, 1995) 3 A M

Gubera (r.: Oláh Lehel, magyar, 2003) 3 M

Videók a Független Színház *Szemétálmok*-projekteiről 5 M

Átok és szerelem (r.: Mihályfy Sándor, magyar, 1985) 4 U A M

André Raatzsch: *Rewritable Pictures* (2010) 5 U A

André Raatzsch: *x-position comp* (2013) 5 U

André Raatzsch: Vetítés a *Rewritable Pictures* kapcsolódó fotóanyagából U

Kovács Endre: „Vízafogó” (1968) – fotósorozat A A

Zenei videók részletei a Snétberger Zenei Tehetség Központról (Galyas Gyula összeállítása) 5 A U

Felvételek a Snétberger Zenei Tehetség Központ életéről, 2014 5 A U

2014

Tündérszép leány (r. Szomjas György, magyar, 1969) 3 U C C

Álommásolatok (részlet) (r.: Erdély Miklós, magyar, 1977) 3 A

Dialogue with Carmen (r.: Lidija Mirković, 2010) 2 U A M C

Omara (r.: Sugár János, 2010, részlet) 3 U C

Epizód egy vasgyűjtő életéből (r.: Danis Tanović, boszniai-francia-szlovén, 2013) 4

Koportos (r.: Gyarmathy Livia, magyar, 1979, részlet) 4 A M

Rövidfilm összeállítás – *Úton-útfélen* 3 A

Mesterségem címere (r.: Szuhay Péter-Kőszegi Edit, magyar, 2002, részlet) 3 A M

Ördögmalom (r.: Tari János, magyar, 2007) 3 A M

Nomad Plaza – Három vándor (r.: Szalay Péter, magyar, 2009) 3 A M

A cigánytábor az égbe megy (r.: Emil Lotjanu, szovjet, 1976) 4

Emberi piramis (r.: Jean Rouch, francia, 1960) 4 U

Rontás és reménység (r.: Moldován Domokos, magyar, 1981) A M

Aziz kertje (r.: Mitra Sohrabian, svéd, 2009) 3 A M

Lili (r.: Nagy István – Ruszkai Nóra, magyar 2012-2013) 3 A M U

A tábor (r.: Bijan Anquetil, francia, 2013) 3 A M

Bontoc gyászbeszéd (r.: Marlon Fuentes, USA/Fülöp-szigetek, angol nyelv, magyar felirat, 1995) 3

Párizs lángokban (r.: Jennie Livingston, USA, angol nyelv, magyar felirat, 1990) 3 A M U C C A

Romantic zenei klip (2002) 2 A

Különös történetek – Gáspár Győzi két élete (r.: Kepes András,

MTV, 2008)

Győzike Show 97. rész (RTL Klub, 2010)

Édes élet (TV2, 2014, részlet)

Besence Open (r.: Kovács Kristóf, 2013)

2015

„Romák – itthon Európában”, Független Médiaközpont (2014)

Ítélet Magyarországon (r.: Hajdú Eszter, portugál-magyar-német, 2014)

Esély-mesék (r.: Józsa Márta, Litauszki János, 2002)

Szebb Jövő (r.: Joka Daróczi János, 2011)

A zenekar – tehetségkereső Both Miklóssal (Ragyogó Évezred Produkció, 2014)

Boldog új élet (r.: Bogdán Árpád, magyar)

Siroki László filmjei

A Roma News Production filmjei

A bódvalenkei gyerektáborban készült fotók

Független Színház: *Kitágított terek* – Kodolányi Sebestyén filmje

Metszéspontok I.

Lakatos Erika: *Roma ikonok: New York – Budapest*, 1996-2011

Féner Tamás: *Cigányok; Tartalékcsoport; Fények által homályosan* (1993)

Kovács Endre fotói

Vigyél magaddal. Portréfilm Sztojka Katalinról (r.: Böjte József, magyar, 1988-89)

Hova vigyelek? Portréfilm Sztojka Katalinról (r.: Böjte József, magyar, 2009)

Propaganda c. televíziós műsor portréfilmje Rácz Katiról (r.: Aranyi Van-da, magyar)

Daróczi Ágnesről készült portréfilm: *Hosszú az út elöttem*

Csak a szél (r.: Fliegauf Bence, magyar, 2012)

Tökmag Gruppo: Sárkány Lee

2016

Csoszó Gabriella, Horváth M. Judit és Stalter György fotókiállításának megnyitója

Közzolgálati műsorok 1. – A Patrín Magazin a 90-es években

A Buvero roma női médiatábor 2015-ös filmjei

Handsworth Songs (r.: John Akomfrah, angol, 1987)

Kampányfilmek

Cserepressz – Siroki László filmjei

Makói Videóműhely

tititá (r.: Almási Tamás, magyar, 2015)

Három kenyér, Jobbá szeretni (r.: Joka Daróczi János, Roma Produkciós Iroda, 2015)

11. A SZERZŐKRŐL

Fotó: Wágner Sára (a szerző szíves engedélyével)

**MÜLLNER
ANDRÁS**

**PÓCSIK
ANDREA**

PÓCSIK ANDREA

(Ph.D. film-, média- és kultúraelmélet)

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója. 2011-ben alapította az ELTE Média Tanszékén azóta is egyetemi kursusként és nyitott filmklubként működő, képkritikai ellenállással fémjelezhető Romakép Műhelyt, amelynek Müllner András mellett társszervezője. 2012-es doktori kutatásában a magyar filmtörténet romaképeinek kultúratudományi, kritikai elemzését végezte el, ebben a témában jelent meg publikációinak nagy része. Tudományos és oktatói munkája mellett kritikusként, programszervezőként, filmkurátorként tevékenykedik. Munkáiban közös vonás a szemléletbeli, társadalmi távolságok áthidalására való törekvés, a film és társművészeteinek felhasználása a befogadók érintettségének tudatosítására, pedagógiai hitvallásának alapja az „emancipált diákok” nevelése elmélet és gyakorlat közelítésével.

MÜLLNER ANDRÁS

(Ph.D., irodalomtudományok)

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatója. 2012-ben látogatóként, 2013-tól szervezőként vesz részt a Romakép Műhely munkájában. A kisebbségi reprezentáció kulturális és művészeti kérdésein túl a magyar neoavantgárd művészettel, azon belül is Erdély Miklós műveivel foglalkozik. Az utóbbi témában publikált saját kötetet (*Tükör a sötétséghez. Erdély Miklós Kollapszus orv. című kötetéről*) és mindkét témában szerkesztett tematikus kiadványokat (*Né/ma. Tanulmányok a magyar neoavantgárról, az Enigma Allegorikus impulzusok c. számai, illetve az Apertúra Tiszaeszlár-száma*). Pedagógiai munkájának fontos fejezete a 2015-2016-os tanév, amikor is az ELTE tehetséggondozási pályázatának támogatásával egy hallgatók részvételével zajló médiaantropológiai kutatást vezetett. A Romakép Műhely szerves részét képezi egy majdani, Minor Média/Kultúra elnevezésű kutatóközpont tervének, amelynek célja a kisebbségi képek elemzése és az ezekben megnyilvánuló hatalmi hierarchiák lebontása.

ELÉRHETŐSÉGEK

HELYEK

ELTE Média és Kommunikáció Tanszék
DocuArt Mozi

MÉDIATEREK

Facebook: [f/romakepmuhely](https://www.facebook.com/romakepmuhely)

Honlap: www.romakepmuhely.hu

A Romakép Műhely Youtube-csatornája:
www.youtube.com/user/romakepmuhely

EMAIL

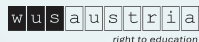
Pócsik Andrea: pocsik66@gmail.com

Müllner András: mullner.andras@btk.elte.hu

A Romakép Műhely email-címe: romakepmuhely@gmail.com

ERSTE Stiftung

ROMAKÉP MŰHELY

